

Nuorten suhtautuminen yrittäjyyteen ja siihen vaikuttavia tekijöitä

Karoliina Kyyrä

Tekijä Karoliina Kyyrä	
Koulutusohjelma Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Nuorten suhtautuminen yrittäjyyteen ja siihen vaikuttavia tekijöitä	Sivu- ja liitesivumäärä 40 + 2
<p>Tämän tutkimustyyppisen opinnäytetyön aiheena on nuorten suhtautuminen yrittäjyyteen. Tarkoituksena on tutkia, ovatko suomalaiset nuoret kiinnostuneita yrittäjyydestä ja mitkä tekijät voivat vaikuttaa yrittäjyyteen suhtautumiseen. Työssä keskitytään etenkin yhteiskunnallisiin tekijöihin ja niiden merkityksiin yrittäjyyteen suhtautumisen kannalta.</p> <p>Yrittäjyys on tärkeää Suomen hyvinvoinnin, talouden sekä alueiden elinvoimaisuuden kannalta. Uusia yrityksiä tarvitaan elinkeinoelämän elinvoimaisuuden edistämiseksi sekä iäkkäiden yrittäjien siirtyessä syrjään yritystoiminnasta. Yritysten omistajanvaihdokset ovat ajankohtainen ilmiö Suomessa. Mikäli liiketoiminnan jatkajia tai ostajia ei löydy, toimivat yritykset joutuvat lopettamaan liiketoimintansa.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään yrittäjyyttä ja työelämää Suomessa sekä etenkin yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutusta yrittäjyyteen. Työssä käsitellään sukupolven vaikuttavia tekijöitä, työelämän nykyistä luonnetta, taloudellisia suhdanteita, suomalaista yrityskulttuuria sekä yrittäjyyskasvatusta.</p> <p>Työn teoreettiseen viitekehykseen pohjautuen laadittiin määrällinen kyselytutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää nuorten suhtautumista yrittäjyyteen. Kyselytutkimus toteutettiin lokakuussa 2017 ja se kohdistettiin Helsingin medialukion abiturienteille.</p> <p>Sekä teoreettisen viitekehyksen että kyselytutkimuksen tulosten mukaan vaikuttaa siltä, että suomalaiset nuoret ovat kasvavissa määrin kiinnostuneita yrittäjyydestä. Tutkimusten mukaan yhteiskunnallisilla tekijöillä saattaa olla merkittäväkin vaikutus yrittäjyysalttiuteen.</p> <p>Nuorten kiinnostus yrittäjyydestä on lupaavaa sen kannalta, että yhteiskunta tarvitsee sekä uusia, että toimivia yrityksiä jatkavia yrittäjiä. Kiinnostus ei kuitenkaan vaikuta ainakaan vielä konkretisoituneen yhtä voimakkaasti yrittäjyydeksi. Nuorten nykyinen kiinnostuminen yrittäjyydestä saattaa kuitenkin näkyä tilastoissa yrittäjyytenä muutamien vuosien viiveellä.</p>	
Asiasanat nuoret, yrittäjyys, työelämä, yrittäjyyskasvatus, yrityskulttuuri	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn aihe ja tavoitteet	1
1.2	Työn toteutus ja rakenne	2
2	Suomalainen työelämä ja yrittäjyys tilastollisesti	3
3	Yrittäjyyteen vaikuttavien ulkoisten tekijöiden merkitys	7
3.1	Sukupolven Z ominaispiirteitä	7
3.2	Työelämän nykyinen luonne	9
3.2.1	Hyperkilpailun aikakausi	9
3.2.2	Työn epäsäännöllisyyteen perustuvat muodot	11
3.2.3	Itsensä työllistäjät ja palkansaajat	12
3.3	Taloudelliset suhdanteet	14
3.4	Suomalainen yrityskulttuuri	16
3.5	Yrittäjyyskasvatus	18
4	Kyselytutkimus nuorten suhtautumisesta yrittäjyyteen	23
4.1	Kyselytutkimuksen laatiminen	23
4.2	Kyselytutkimuksen toteutus	24
4.3	Kyselytutkimuksen tulokset	25
4.4	Kyselytutkimuksen luotettavuuden arviointi	32
5	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	35
6	Opinnäytetyön prosessin ja oman oppimisen arviointi	37
	Lähteet	38
	Liitteet	41
	Liite 1. Kyselylomake	41

1 Johdanto

1.1 Työn aihe ja tavoitteet

Opinnäytetyön aihe on nuorten suhtautuminen yrittäjyyteen. Tarkoituksena on tutkia, ovatko nuoret kiinnostuneita oman yrityksen perustamisesta ja mitkä tekijät vaikuttavat nuorten nykyiseen suhtautumiseen yrittäjyydestä. Tarkastelun kohteena ovat ennen kaikkea ulkoisten tekijöiden vaikutukset sivuten sisäisiä, kuten arvo- ja persoonallisuustekijöitä. Käsitteenä nuorten rajauksena tässä työssä toimii ikävuodet 18-24.

Yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle luonnollisesti liikeideasta, jota on tarkoitus lähteä toteuttamaan muuttamalla idea liiketoiminnaksi. Yrittäjäksi ryhtyminen edellyttää ennen kaikkea sisäistä motivaatiota ja innostusta oman liikeidean toteuttamista kohtaan. Tässä työssä keskitytään ulkoisiin tekijöihin, joilla voi olla vaikutusta käsitykseen, jonka nuori muodostaa yrittäjyydestä. Yhteiskunnalliset tekijät muokkaavat yritysten toimintaympäristöä ja asettavat puitteet yrittäjänä toimimiselle.

Nuorten yrittäjyys ja työelämään osallistuminen aiheuttavat Suomessa keskustelua. Kilpailu työmahdollisuuksista jatkaa kiristymistään. Työelämän muutokset sekä yleistyneet työsuhteiden muodot, kuten osa-aikaisuus ja pätkätyöläisyys ovat edelleen ajankohtaisia ilmiöitä työmarkkinoilla, puhumattakaan huolestuttavasta nuorisotyöttömyysasteesta. Vakituisen koulutusta vastaavan palkkatyön saaminen ei ole itsestäänselvyys. Toisaalta on myös tarkasteltava, vastaako perinteisesti arvossa pidetty palkkatyö työn muotona nykynuorten odotuksia työelämästä. Työmarkkinoiden elinvoimaisuus edellyttää joka tapauksessa uusia yrittäjiä ja yrityksiä sekä nykyisten toimivien yritysten jatkamista - etenkin väestön ikääntyessä ja siirtyessä pois yritystoiminnasta.

Koska työelämän murros ja sukupolvien vaihtuminen suurten ikäluokkien poistuessa työmarkkinoilta on jo käynnistynyt, on nuorten asenteita ja yrittäjyyteen suhtautumista tärkeää tutkia. Vaikka nuorten tulevaisuuden suunnitelmat työelämän suhteen eivät olisi täysin selvät, on hyödyllistä tarkastella, onko suhtautuminen yrittäjyyteen positiivista jatkosuunnitelmia puntaroidessa, ja koetaanko se mahdolliseksi vaihtoehdoksi edes jossain vaiheessa omaa työelämän kaarta. Suhtautumiseen positiivisesti vaikuttavia tekijöitä on tutkimisen kautta hyödyllistä tunnistaa, jotta niitä olisi mahdollista hyödyntää nuorten yrittäjyyteen kannustamisessa yhteiskunnan toimesta.

On hyödyllistä tarkastella, onko esimerkiksi yrittäjyyskasvatus nykyisissä muodoissaan riittävän tehokas keino ohjaamaan nuoria kiinnostumaan yrittäjyydestä. Työssä on tarkoitus

tutkia nuoren asenteita ja suhtautumista yrittäjyyteen yrittäjyyskasvatuksellisen näkökulman lisäksi seuraavien vaikuttavien tekijöiden kautta; sukupolveen vaikuttavat tekijät, työelämän muutokset, taloudelliset suhdanteet sekä suomalainen yrityskulttuuri.

1.2 Työn toteutus ja rakenne

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

- Miten nuoret suhtautuvat yrittäjyyteen?
- Mitkä ulkoiset asiat vaikuttavat nuoren suhtautumiseen yrittäjyydestä?

Opinnäytetyö toteutetaan tutkimustyyppisenä. Toteutuksessa hyödynnetään määrällisenä tutkimusmenetelmänä kyselytutkimusta. Tutkimuskysymyksiin etsitään vastauksia teoreettista viitekehystä käsittelevien osioiden kautta sekä kyselytutkimuksen sisältävän empiirisen osion kautta. Teoreettisen viitekehysten lähteinä käytetään sekä julkisen että yksityisen sektorin julkaisemia tutkimuksia ja selvityksiä, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä artikkeleita.

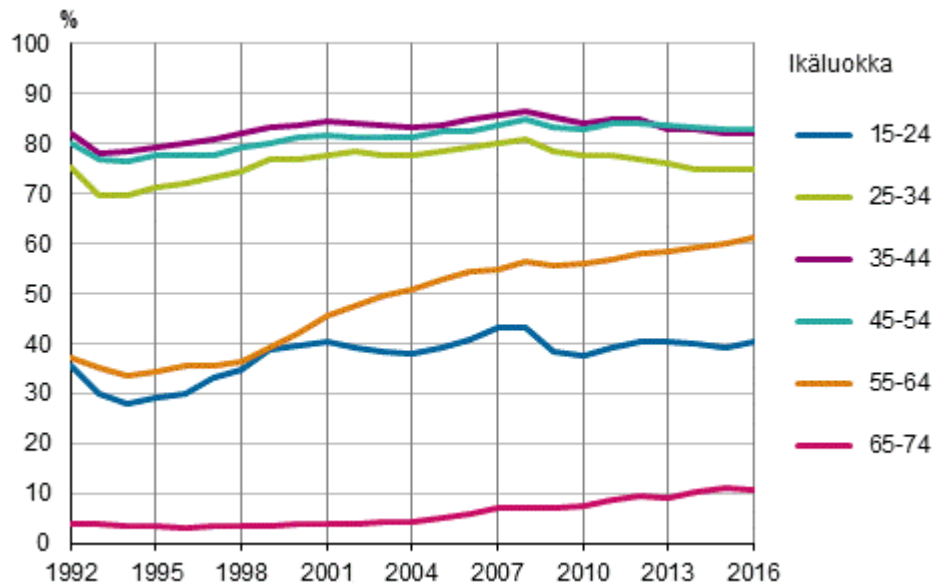
Opinnäytetyö noudattelee perinteisen raportin mallia ja koostuu kuudesta pääluvusta. Ensimmäinen luku sisältää työn johdannon esitellen työn aiheen, tarkoituksen sekä tavoitteet. Toinen luku käsittelee työelämän rakennetta ja yrittäjyyttä Suomessa tilastollisen tarkastelun kautta. Kolmas luku sisältää työn teoreettisen viitekehysten esitellen yrittäjyyteen suhtautumiseen vaikuttavia ulkoisia tekijöitä ja niiden merkityksiä.

Neljännessä luvussa käsitellään työn empiiristä osiota, eli kyselytutkimusta abiturienteille yrittäjyyteen suhtautumisesta. Viidennessä luvussa tarkastellaan tuloksia ja tehdään johtopäätöksiä yhteenvedon muodossa. Kuudes luku käsittelee opinnäytetyön prosessin ja oman oppimisen arviointia.

2 Suomalainen työelämä ja yrittäjyys tilastollisesti

Suomen virallisen tilaston (SVT) (2017) kuvio (Kuva 1.) havainnollistaa työllisyysasteiden kehittymistä ikäryhmittäin Suomessa vuosina 1992-2016. Pitkällä aikavälillä suurin muutos työllisyysasteessa on tapahtunut 55-64 -vuotiaiden ikäryhmässä, jossa työllisyysaste on noussut 26 % 20 vuoden aikana. Vanhimman ikäryhmän, eli 65-74 -vuotiaiden työllisyysaste on kolminkertaistunut 20 vuodessa.

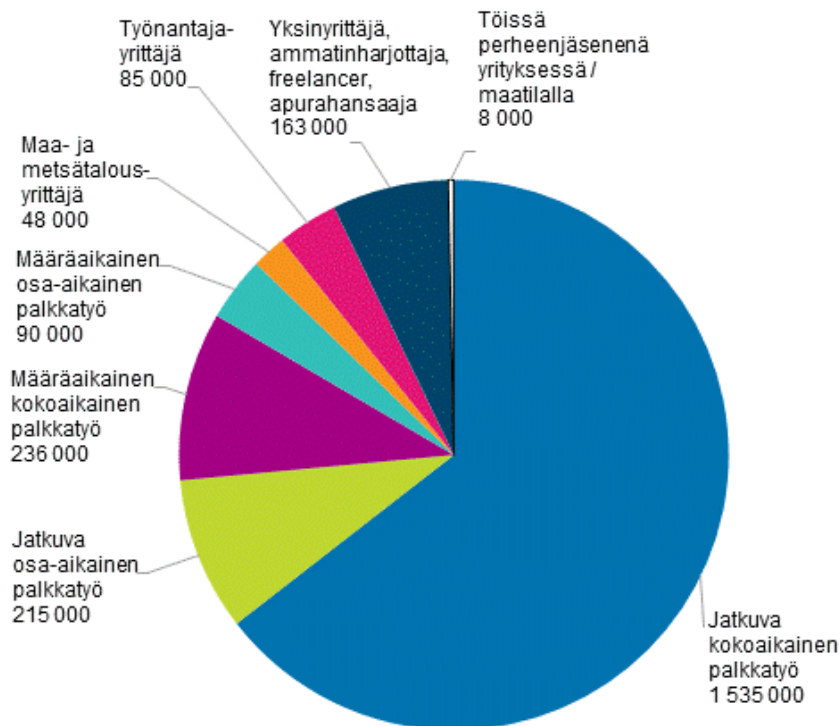
Vuonna 2016 nuorimman ikäryhmän, eli 15-24 -vuotiaiden työllisten määrä kasvoi 2 % edellisestä vuodesta 2015. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna nuorten ja nuorten aikuisten, 15-24 -vuotiaiden sekä 25-34 -vuotiaiden työllisyysaste on kuitenkin laskenut vuodesta 2008 lähtien.

Kuva 1. Työllisyysasteet ikäryhmittäin vuosina 1992-2016, % (Suomen virallinen tilasto (SVT) 2017.)

Suomen virallisen tilaston (SVT) (2017) havainnollistavan kuvion (Kuva 2.) mukaan enemmistö työllisistä teki vuonna 2016 jatkuvaa kokoaikaista palkkatyötä. Joka kymmenes puolestaan teki määräaikaista työsuhteessa kokoaikaista palkkatyötä. Lähes joka kymmenes teki osa-aikatyötä palkansaajana toistaiseksi voimassaolevassa työsuhteessa. 4 % työllisistä teki puolestaan osa-aikatyötä palkansaajana määräaikaista työsuhteessa.

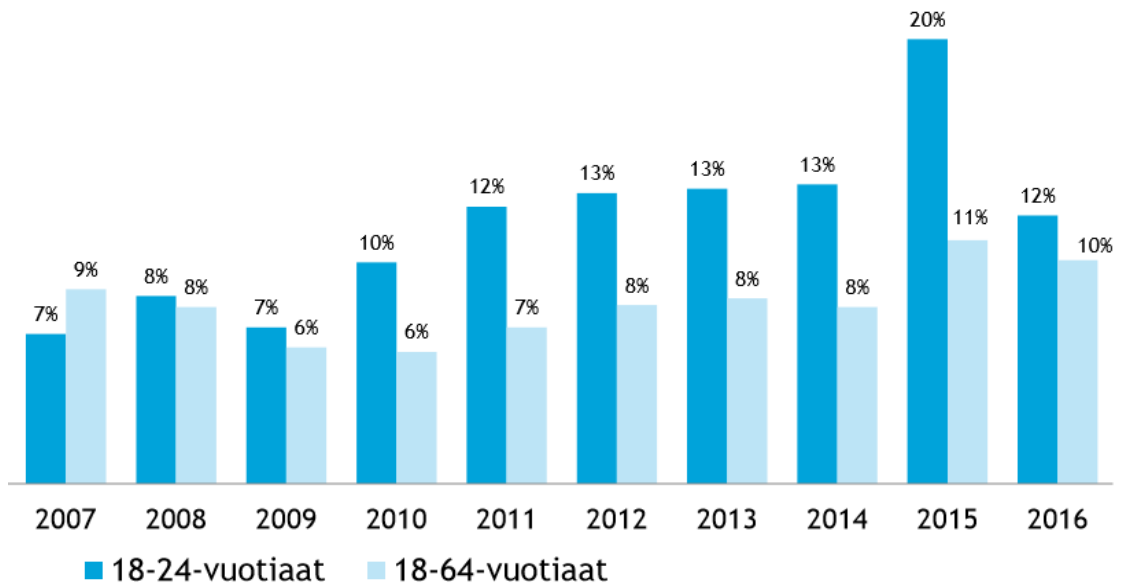
Yksinyrittäjien, ammatinharjoittajien, freelancereiden ja apurahansaajien osuus kaikista työllisistä vuonna 2016 oli 7 %. Osuus kasvoi 5000:lla henkilöllä edellisvuodesta 2015. Työnantajayrittäjiä kaikista työllisistä oli 3,6 % ja maa- sekä metsätalousyrittäjiä 2 %. (Suomen virallinen tilasto (SVT) 2017.)

Kuva 2. Työllisten erilaiset työnteen muodot vuonna 2016, 15-64 vuotiaat. (Suomen virallinen tilasto (SVT) 2017.)

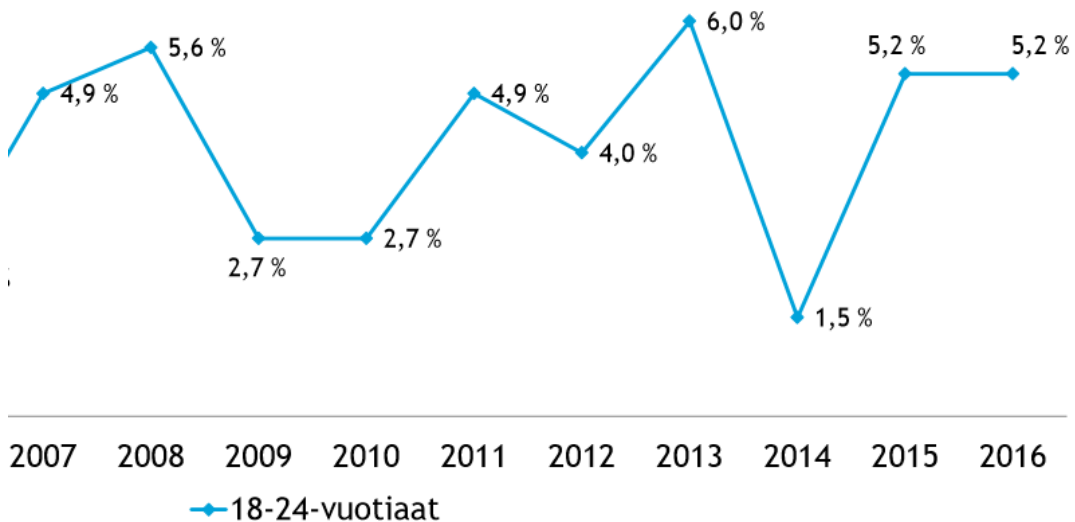
Tilastokeskuksen vuoden 2015 yritysrekisterin mukaan Suomessa toimii 283 805 yritystä pois lukien maa-, metsä- ja kalatalouden alat. Yritykset työllistävät yhteensä n. 1,4 miljoonaa ihmistä. Valtaosa (93,4 %) yrityksistä on alle 10 hengen mikroyrityksiä. Pienyrityksiä, eli alle 50 henkilöä työllistäviä yrityksiä on 5,5 % kaikista yrityksistä, keskisuuria 50-249 henkilöä työllistäviä yrityksiä 0,9 % ja vähintään 250 henkilöä työllistäviä suuryrityksiä 0,2 %. (Suomen Yrittäjät 2017b.)

Viimeisen 10 vuoden aikana suomalaisten ja etenkin nuorten suomalaisten yrittäjyysinnostus on ollut kasvussa Nuorten Yrittäjien (2017, 3) kokoamien tilastojen (Kuva 3.) mukaan. Lukuun ottamatta vuosia 2007 ja 2008, nuoret ovat olleet muuta väestöä alttiimpia arvioimaan perustavansa yrityksen kolmen vuoden kuluessa. Tasainen trendi vuodesta 2010 asti on ollut, että noin joka kymmenes nuori arvioi perustavansa yrityksen kolmen vuoden kuluessa.

Kuva 3. Osuus suomalaisista, joka arvioi perustavansa yrityksen kolmen vuoden kuluessa. (Nuoret Yrittäjät 2017, 3.)

Suomalaisten nuorten arviointi oman yritysten perustamisesta ei kuitenkaan ole kulkenut samassa linjassa todellisen yritysten perustamisaktiivisuuden kanssa. Nuorten Yrittäjien (2017, 11) mukaan esimerkiksi vuonna 2013 itsensä työllistävien 15-29 vuotiaiden osuus työllisistä oli 4,9 %. Alla oleva kuvio (Kuva 4.) kuvaa 18-24 -vuotiaiden suomalaisten nuorten yritysten perustamisaktiivisuutta.

Kuva 4. Yritysten perustamisaktiivisuus (TEA rate). (Nuoret Yrittäjät 2017, 4.)

Ministerit Lintilä ja Lindström toteavat tiedotteessaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017), että yrittäjyys on avainasemassa Suomen hyvinvoinnissa, taloudessa sekä alueiden elinvoimassa, ja että Suomi tarvitsee lisää nuoria ja motivoituneita yrittäjiä. Hallitus on nostanut nuorten yrittäjyyskasvatuksen ja sitä kautta yrittäjyyden edellytysten varmistamisen

yrittäjyyspakettiin. Tarkoituksena on saada tarvittavat toimet käytäntöön yhteistyökumppaneiden kanssa tämän syksyn (2017) aikana näiden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Lintilä ja Lindström (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017) kertovat myös tuhansien toimivien yritysten olevan vaarassa lopettaa toimintansa yrittäjien ikääntyessä, ellei jatkajia löydy. Tällä skenaariolla olisi merkittävät vaikutukset työllisyyteen. Yritysten omistajanvaihdokset ovatkin osa hallituksen yrittäjyyspakettia, jonka hanketoimintaan panostetaan 400 000 euroa vuonna 2018. Lisäksi hallitus on päättänyt edistää yrittäjien toimintaa helpottamalla työttömien yritystoiminnan aloittamista työttömyysturvalla, sekä käynnistämällä hankkeen, jossa on tarkoitus helpottaa yrittäjien valmiutta palkata ensimmäinen työntekijä.

Tarve uusille yrittäjille ja voimassaolevien yritysten jatkamiselle ikääntyvien yrittäjien syrjään siirtymisessä on todellinen. Toivottavaa olisi, että yhteiskunta ottaisi todella asiakseen yrittäjyyteen innostamisen sekä sen tukemisen konkreettisella tasolla. Esimerkiksi byrokraattisten rakenteiden helpottaminen yrityksen perustamisen kannalta sekä yrittäjyysvalmiuteen panostaminen koulutustasolla voivat mahdollisesti tuottaa hyviä tuloksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Toivottavasti ministerien kuvailemat käytännön toimet tehoavat ja ne johtavat osaltaan ei ainoastaan nuorten, vaan kaikkien yrittäjien lisääntymiseen.

3 Yrittäjyyteen vaikuttavien ulkoisten tekijöiden merkitys

3.1 Sukupolven Z ominaispiirteitä

Sukupolvella yritetään selittää tiettyjen ikäryhmien ominaispiirteitä ja syitä näiden piirteiden muodostumiselle. Yhteiskunnalliset tekijät sukupolven nuoruutta elävässä ajassa vaikuttavat yksilöiden ominaispiirteisiin. Sukupolveen rinnastettavia piirteitä ei tietenkään voi yleistää koskemaan jokaista sukupolven edustajaa, vaan aina on yleistyksistä poikkeavia yksilöitä. Järvensivu, Nikkanen & Syrjä (2014, 23) määrittelevät asian seuraavasti:

”...tietty sukupolvi muokkaantuu elämänsä aikana jollain loogisesti ymmärrettävällä tavalla, mikä ei ole aivan samanlainen kuin jonkin toisen sukupolven kokema muokkaantumisprosessi, vaikka samankaltaisuuksiakin löytyy.”

Tienari & Piekkari (2011, 14) määrittelevät sukupolvi Z:n 1990-luvulla syntyneiksi, joista voi käyttää myös ilmaisua nettisukupolvi. Nämä nuoret eivät ole vielä sankoin joukoin työelämässä, mutta tulevat lähitulevaisuudessa vaikuttamaan sekä opiskelussa, että työelämässä eri tavoin, kuin vanhempansa. Tapscott (2010, 30) taas kuvaa nettisukupolven jäseniksi vuosina 1977-1997 syntyneitä, ja sukupolvi Z:n koostuvan vuodesta 1998 alkaen syntyneistä.

Arvioita ja näyttöä uudesta työelämään astuvasta sukupolvesta on jo saatavilla. Nuoret ovat kasvaneet tietotekniikan parissa digitaalisella aikakaudella ja tottuneet käyttämään erilaisia laitteita lapsesta asti. Ensimmäistä kertaa vanhemmat tarvitsevat lapsilta ja nuorilta apua tietoteknisten laitteiden, sekä nykyään erityisesti älylaitteiden käyttämisessä. Yhteiskunnassa ei ole aiemmin ollut tilannetta, jossa tiedon hierarkia olisi kääntynyt näin merkittävästi ylösalaisin. (Tapscott 2010, 43.)

Tämä kyseinen sukupolvi on tottunut tutkimaan ja etsimään tietoa aktiivisesti. He eivät ota kaikkea itsestäänselvytenä, vaan kyseenalaistavat ja vaativat perusteluja erilaisille ratkaisuille ja toimintamalleille. Tienari & Piekkari (2011, 18) arvelevat, että he uskaltavat vaatia esimerkiksi parempaa johtamista organisaatioissa.

Nykynuoret haluavat työskennellä tasa-arvoisissa ja läpinäkyvissä työyhteisöissä, joissa hierarkian merkitys ei enää ole vallitseva. Johtamisguru Gary Hamelin mukaan nuoret toivovat johtamiselta yhteisöllisyyden kehittämistä, luovuuden inspiroimista ja turhasta valvonnasta vapautumista. He vaativat informaation mutkatonta saatavuutta sekä moninaisuuden tukemista työyhteisöissään. (Tienari & Piekkari 2011, 22.)

Tienarin & Piekkarin (2011, 36) mukaan Sukupolvea Z kuvaa yksilöllistyminen sekä vapauden arvostaminen. Nuorten luovuuden ja innovatiivisuuden arvostus tulee muokkaamaan työn perinteistä käsitystä niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Nuoret yksilöt eivät etsi elämän sisältöä ja merkitystä työstä, vaan se muodostuu yhdeksi elämän osa-alueeksi. Elämykset ja kokemukset yksityiselämässä työn lisäksi voidaan kokea merkityksellisemmäksi, kuin tasainen nousujohteinen eteneminen tietyn organisaation sisällä. Tienari & Piekkari (2011, 92) arvelevatkin, että yritysten on muokattava perinteisiä kannustin- ja urajärjestelmiään, sillä nuoret arvostavat lisärahan sijasta lisääaikaa.

Vuoden 2016 Nuorisobarometrin tutkimustulosten (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto 2017, 28) mukaan jopa 9 nuorta 10:stä pitää tärkeänä sitä, että olisi pysyvässä työsuhteessa 35 ikävuoteen mennessä. Tästä vielä halutumpi mahdollisuus on kuitenkin tehdä työtä, jonka kokee itse mielenkiintoiseksi. Kyseisen tutkimuksen mukaan nuorten tulevaisuuden toiveet painottuvat vahvasti aineettomiin asioihin, kuten ympäristöä säästäviin kulutusvalintoihin ja toisten auttamiseen. Aineelliset päämäärät, kuten korkea elintaso, omistusasunto tai auto ovat tärkeitä suhteessa harvemalle.

Moni yritys onkin havahtunut siihen, että asiakkaat vaativat taloudellisten sekä toiminnallisten arvojen lisäksi tunteisiin vetoavaa ulottuvuutta. Asiakkaat ovat valmiita maksamaan kokemuksellisuudesta ja vastuullisuudesta. Nykyiset menestyvät yritykset kehittävät jatkuvasti uusia mahdollisuuksia etsimällä ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmakohtiin. Yksilön intohimo maailman muuttamisesta korostuu, mikä saattaa motivoida nuorta työntekijää. Nuorten yhteiskunnallinen yrittäjyys onkin kasvava trendi. Yritykset hämärtävät yksityisen, julkisen sekä kolmannen sektorin rajoja mielenkiintoisin keinoin. (Komonen 2017, 76-77.)

Tapscott (2010, 49) kuvaa nuorten suorastaan vaativan sekä valinnanvapautta että ilmaisen vapautta. He odottavat, että voivat vaikuttaa työn tekemisen paikkaan ja aikaan - mahdollistaahan kehittynyt teknologia toimistojen perinteisten rajojen uhmaamisen. Tapscottin (2010, 90) mukaan yleinen suuntaus nuorten keskuudessa on, että he suosivat joustavia työaikoja ja palkkausta, joka perustuu toimistolla vietetyn ajan sijasta suoritukseen. Lisäksi viitteet osoittavat, että yhä useamman nuoren aikeissa on oman yrityksen perustaminen, etenkin jos työkokemusta löytyy perinteisestä byrokraattisesta yrityksestä.

Nuoret vaikuttavat haluavan vaalia yksityiselämänsä kokemuksellista rikkautta ja vapaaajan riittävää suhdetta työaikaan verrattuna. He vaikuttavat ymmärtävät elämän merkityksen hetkessä, eivätkä ajattele säästävänsä itseään eläkepäiviin. Eläkepäivät voivat toki

näyttäytyä nuoruutta elävälle kaukaisena asiana sukupolvesta riippumatta. Yrittäjyys voisi olla tältä pohjalta mahdollisesti houkutteleva vaihtoehto palkkatyöläisyydelle, sillä se tarjoaa mahdollisuuden oman työn organisoimiseen niin, että oman vapaa-ajan ajankohtaan voi olla mahdollista vaikuttaa.

Kuten aiemmin todettu, minkään sukupolven edustajia ei voi yleistää samaan muottiin, ei nykynuoriakaan. Tienarin & Piekkarin (2011, 102) mukaan tässä sukupolvessa kuitenkin vaikuttaa korostuvan selvästi sekä avoimuuden että vuorovaikutteisuuden kanssakäymisen vaatimukset. Nuorten vastareaktio hektisenä näyttäytyvään työelämään downsiftauksen muodossa on looginen. Kasvavat vaatimukset hektisessä ympäristössä yhdistettynä epävarmuuteen omasta asemasta alati muuttuvalla työelämän kentällä ei välttämättä houkuttele suoranaisesti. Nuori saattaa kokea ylimääräisten panosten laittamista työhön turhaksi, mikäli ei koe työtä merkitykselliseksi tai reiluksi.

3.2 Työelämän nykyinen luonne

3.2.1 Hyperkilpailun aikakausi

Suomalainen yhteiskunta on tilanteessa, jossa teollisuusyhteiskunnan, tietoyhteiskunnan ja palvelusyhteiskunnan ihanteet vallitsevat samanaikaisesti. Tätä tilannetta on kutsuttu merkitysyhteiskunnaksi. Lähitulevaisuuden yhteiskunnan kuvailu osoittautuu haastavaksi. Jälkinormaali aikakausi vaikuttaa nuorten elämään yleisen epävarmuuden ja muutosten hahmottamisen vaikeuden muodossa. (Komonen 2017, 13-14.)

Vuoden 2016 työolobarometrin mukaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017, 22) koko 2000-luvun ajan Suomessa on vallinnut trendi, jossa entistä harvempi palkkatyöntekijä on täysin varma oman työpaikkansa pysyvyydestä. Työmarkkinat koetaan yleisesti entistä epävarmemmiksi taloudellisten suhdanteiden vaihteluista riippumatta.

Nykyisessä hyperkilpailun maailmassa yritysten on pystyttävä tuottamaan enemmän vähemmällä väellä voittojen maksimoimiseksi. Yritykset vaativat työntekijöiltään sitoutumista tavoitteiden saavuttamiseksi. Yksilön tuottavuuden maksimointi sekä joustokykykään eivät kuitenkaan takaa turvaa alati ilmeneviltä muutoksilta. Vaikka omaisi näyttöä nousujohteisesti paranevista suorituksista, ei se vähennystarpeen tullen välttämättä takaa oman työpaikan säilymistä. (Siltala 2007, 234.)

Kiire ja nopealla tahdilla työskentely aikataulupaineiden alla ovatkin todistettavasti lisääntynyt viime vuosina. Työ- ja elinkeinoministeriön (2017, 66) vuoden 2016 työolobarometristä käy ilmi seuraavaa:

Työolobarometrin vastausten perusteella tiukkojen aikataulujen mukaan tai hyvin nopealla tahdilla työskentely on lisääntynyt viime vuosina. Vuonna 2016 jopa kolmannes vastaajista kertoi työskentelevänsä hyvin usein joko tiukkojen aikataulujen mukaan tai hyvin nopealla tahdilla. Osuus kasvoi kolme prosenttiyksikköä vuodesta 2015.

Noin joka toiseen palkansaajista otetaan barometrin mukaan vapaa-ajalla yhteyttä työasiin liittyen edes satunnaisesti. Noin joka viides palkansaaja on tehnyt vapaa-ajallaan töitä ilman korvausta vähintään kuukausittain suoriutuakseen tehtävistään. Yhtä moni, eli noin joka viides on myös tehnyt töitä korvauksetta vapaa-ajallaan satunnaisesti. 13 % puolestaan tekee vapaa-ajallaan töitä ilman korvausta viikoittain. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017, 104.)

Nuorten arvostaessa mielekäästä työn ja vapaa-ajan suhdetta ylitöiden ja etenkin korvaamattomien ylitöiden tilastollinen lisääntyminen voivat johtaa tyytymättömyyteen, vaikka työ olisikin sisällöllisesti mielekäästä. Ylitöiden rinnalla tyytymättömyyttä voi myös aiheuttaa lisääntynyt vaatimus tavoitettavuudesta työajan ulkopuolella. Työn ja vapaa-ajan hämärtyminen eivät todennäköisesti varsinaisesti houkuttele, mikäli nuori arvottaa vapaa-aikansa tärkeäksi. Yrittäjänä toimiminen, riippuen toki tavasta, ei varsinaisesti vähennä työtuntien määrää, mutta ylimääräisten tuntien tekemiseen voi mahdollisesti olla motivoituneempi ote, sillä työ tehdään itselle ja omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi työn tekemisen ajankohtaan voi olla mahdollista vaikuttaa.

Nykyiset hyperkilpailun työmarkkinat voivat näyttäytyä ankarina nuorille, jotka eivät kykene erottautumaan joukosta edukseen. Erottautuminen sekä kirjallisissa että suullisissa rekrytointivaiheissa muista hakijoista vaatii nykyään useissa tapauksissa koulutuksen ja työkokemuksen lisäksi itsensä brändäämistä ja markkinointia. Oma osaaminen on osattava tuoda esiin luontevalla ja houkuttelevalla tavalla. Kattava työkokemus ja sen todistama monitaituruus toki kasvattavat kilpailuetua muihin hakijoihin verrattaessa. Rekrytointiprosessit voivat olla nykyään tilanteesta riippuen suhteellisen pitkiä ja monivaiheisia.

Kuten aiemmin todettu, nuoret hakevat työltään merkityksellisyyttä, mielekkyyttä sekä itsensä toteuttamista, jonka kautta nämä arvostetut seikat voisivat potentiaalisesti syntyä. Siltala (2013, 180) kuvailee elinkeinoelämän reagointia nuorten odotuksiin seuraavasti:

Elinkeinoelämän tutkimus- ja tiedotuskoneisto on yrittänyt innostaa nuoria valmistumaan entistä aikaisemmin korostamalla työelämän myönteisiä muutoksia: saa kiinnostavampaa työtä, suurempia vapauksia sen tekemisessä, parantunutta koulutusta

(myös työpaikan puolesta), hierarkioiden madaltumista, informaation jakoa ja joustavia työaikoja, joihin työntekijätkin ovat tyytyväisiä voidessaan kerätä vapaa-aikaa pankkiin. Nämä ovat kiistatta voimavaratekijöitä, sillä ne lisäävät elämänhallintaa ja vapauden tunnetta.

Siltala (2013, 180) toteaa kyseisten tekijöiden vaativan kuitenkin liikkumavaraa toteutuakseen. Mikäli aikataulupaineet ovat jatkuvasti läsnä, kyseiset työn tekemisen vapaudet eivät toteudu tarkoituksenmukaisella tavalla. Intensiteetti ja kiire työelämässä ovat lisääntyneet siirtyessä hyperkilpailun aikaan työmarkkinoilla. Henkilöstön vähentäminen minimitarpeeseen aiheuttaa töiden kasautumista jäljellä olevalle henkilöstölle, mikä luonnollisesti johtaa stressireaktioon ja työn mielekkyyden vähentymiseen.

Elinkeinoelämä vaikuttaa houkuttelevan nuoria työelämään juuri niillä seikoilla, joita he arvostavat. On lupaavaa, että työnantajat ovat reagoineet nuorten arvostamiin tekijöihin pitääkseen yllä palkkatyön houkuttelevuutta, mutta kohtaavatko nuorten odotukset ja työelämän käytäntö todellisuudessa? Työn intensiteetti ja kiire ovat todistetusti lisääntyneet, kun työvoiman määrä on pyritty laskemaan minimiin. Mikäli työ ei todellisuudessa kohtaa suurimmilta osin työnantajien kuvailemia vapauksia, nuoren kynnyks harkita esimerkiksi yrittäjyyttä vaihtoehtoisena työllistäjänä saattaa madaltua. Tämä voi olla todennäköisempää etenkin silloin, kun nuori ei koe työtään palkkatyössä sisällöllisesti mielekkääksi.

3.2.2 Työn epäsäännöllisyyteen perustuvat muodot

Erilaiset epäsäännöllisyyteen perustuvat työn muodot ovat yleistyneet Suomessa hyperkilpailun ja globaalin pääomaa korostavan finanssitalousjärjestelmän seurauksena. Näitä työn muotoja ovat esimerkiksi vuokratyö ja osa-aikatyö.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2017, 20) määrittelee vuokratyön työksi, joka välitetään lopulliselle yritysasiakkaalle työvoimaa vuokraavan tai välittävän yrityksen kautta. Vuokratyöntekijä on siis työsuhteessa yritykseen, joka välittää työvoimaa, eikä siihen yritykseen tai organisaatioon, jossa työskentelee.

Kasvio & Tjäder (2007, 196) perustelevat vuokratyövoiman houkuttelevuutta yrityksen näkökulmasta sillä, että vähentämällä vakinaista henkilöstömäärää yritys voi säästää henkilöstökuluissa ja onnistua välttämään esimerkiksi äitiyslomien sekä sairauslomien aiheuttamia kustannusrasitteita. Työ- ja elinkeinoministeriön (2017, 21) mukaan vuokratyötä käyttämällä työmarkkinat pystyvät toimimaan joustavammin kohdentaen työvoimaa tehokkaasti.

Useimmiten vuokratyöntekijät ovat opiskelijoita ja työelämäänsä aloittelevia nuoria, joten on tärkeää tarkastella miten vuokratyön yleistyminen muokkaa heidän olettamuksiaan työelämästä ja -organisaatioista. Kokemusten mukaan yleinen mielikuva on se, ettei yritys halua sitoutua työntekijöihin. Tämä johtaa luonnollisesti johtopäätökseen siitä, ettei työntekijäkään tarvitse sitoutua yritykseen. Kynnys työpaikkaa vaihtamiseen voi madaltua, kun työtä ei koeta enää omaa uraa kehittäväksi tai kiinnostavaksi. (Kasvio & Tjäder 2007, 194-196.)

Nuorille voisi olla hyödyllistä tuoda vahvemmin esiin erilaisia liiketoiminnan harjoittamisen tapoja, kuten esimerkiksi osa-aikayrittäjyyttä. Haanpään & Tuppuraisen (2012, 164) mukaan osa-aikayrittäjyyden mahdollistaminen voisi pienentää nuoren kynnystä lähteä kokeilemaan yrittäjyyttä, sillä se olisi mahdollista yhdistää opiskeluun tai palkkatyöhön. Vaikka työttömyyden yhdistäminen osa-aikayrittäjyyteen sulkee pois työttömyysturvan mahdollisten yrittäjän tulojen vuoksi, merkittävintä yrittäjyyden lisääntymisen kannalta voivat olla nimenomaan yrittäjyyteen liittyvät kokeilut. Kynnys yrittämiseen esimerkiksi osa-aikayrittäjyyden muodossa olisi hyvä tehdä matalaksi mahdollisten kokemusten kartuttamiseksi.

3.2.3 Itsensä työllistäjät ja palkansaajat

On asianmukaista tarkastella itsensä työllistäjien asemaa Suomessa, sillä se on usein tapa lähteä rakentamaan omaa yritystoimintaa. Itsensä työllistäjät käsitteenä kattavat Pärnäsen & Sutelan (2014, 3) mukaan yksinyrittäjät, ammatinharjoittajat, freelancerit sekä apurahansaajat. Tämä joukko on kasvanut suhteellisen tasaisesti reilun kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2013 Suomessa työllisti itsensä 152 000 henkeä, ja tämän ryhmän osuus kaikista työllisistä oli suunnilleen 6 %. Suomen virallisen tilaston (2017) mukaan yksinyrittäjien, ammatinharjoittajien, freelancereiden ja apurahansaajien osuus kaikista työllisistä vuonna 2016 oli 7 % - heitä oli kyseisenä vuonna 163 000.

Yksinyrittäjät työskentelevät ilman ulkopuolisia työntekijöitä, mutta heillä voi olla osakekumppaneita. Ammatinharjoittajat taas työskentelevät toiminimellä tarkoituksena myydä omaa osaamista ilman palkattuja työntekijöitä ja kiinteää toimipistettä. Freelancerit voivat toimia edeltävistä poiketen joko palkkiota vastaan työsuhteessa tai vaihtoehtoisesti oman yrityksen tai toiminimen kautta. Lähtökohtaisesti freelancereilla on monia toimeksiantajia ja he työskentelevät freelancer-verokortilla. Apurahansaajat ovat saaneet puolestaan rahallista avustusta tehdäkseen joko taidetta tai tiedettä. Apurahaa saaneella tutkijalla voi mahdollisesti olla työtilat yliopistolla, mutta hän ei ole työsuhteessa yliopistoon. (Pärnäsen & Sutela 2014, 7.)

Itsensä työllistävien määrän kasvusta voidaan vetää Pärnäsen & Sutelan (2014, 3) mukaan johtopäätös suomalaisten yrittäjähenkisyiden kasvuun eli siihen, että suomalaiset ovat entistä valmiimpia itsensä työllistämiseen, yrittäjyyteen liittyvien riskien kantamiseen sekä yritysideoiden eteenpäin viemiseen. Itsensä työllistämässä voidaan nähdä lisäksi yksi keino työllisyystilanteen parantamiseen, sillä kasvavassa joukossa piilee mahdollisesti kasvupotentiaalia ja tulevia työantajayrittäjiä. Toisaalta itsensä työllistämiseen liitettävät epäkohdat, kuten alhainen tulotaso ja heikko sosiaaliturva voidaan nähdä uhkana.

Työn ja vapaa-ajan rajojen hämärtyminen vaihtelee palkansaajien ja itsensä työllistävien välillä. Noin joka kolmannen itsensä työllistäjän mielestä työn ja vapaa-ajan raja on omalla kohdalla häilyvä, mikä on jopa kolminkertainen osuus verrattuna palkansaajien kokemukseen. Palkansaajiin verrattuna itsensä työllistäjien työ vaikuttaa hyvin intensiiviseltä. Itsensä työllistäjien työ koetaan kuormittavammaksi kuin palkansaajien. Vaikka työn ja vapaa-ajan raja on itsensä työllistävillä ainakin osittain hämärtynyt eikä lomailu työn katkajana ole monelle mahdollista, suurin osa itsensä työllistäjistä kokee voimakasta innostusta ja motivaatiota omaa työtään kohtaan. (Pärnänen & Sutela 2014, 87.)

Nuorten arvostaessa työn sisällön merkityksellisyyttä innostumista omaa työtä kohtaan pidetään avainasemassa. Motivaatio työhön koetaan todennäköisesti korkeammaksi, kun tekee työtä, jonka kokee tärkeäksi. Yrittäjänä toimiminen tarjoaa mahdollisuuden vaikuttaa työn kuormittamisen jaksottamiseen. Mikäli nuori on kuitenkin kiinnittynyt mieleiseen palkkatyöhön ja kokee itselleen tärkeäksi selkeän ja säännöllisen työajan, on palkkatyö toki toimiva ratkaisu. Palkansaajan työn mukana saatavat etuudet, kuten työterveydenhoito, voivat myös houkutella palkkatyön pariin.

Yksi erottava tekijä yrittäjien ja palkansaajien välillä on tulojen vaihtelevuus. Palkansaaja on lähtökohtaisesti tietoinen ennakkoon omista tuloistaan kuukausittain paremmin kuin yrittäjä. Palkansaajissakin on toki ryhmiä, kuten tarvittaessa töihin kutsuttavat tai nollatuntisopimuksella työskentelevät, joiden tulojen ennakointi on mahdollisesti vaikeaa. Itsensä työllistäjille tulojen vaihtelevuus voi olla täysin normaalia vaihtelevien sesonkien tai vaihtelevan työtilanteen vuoksi. Tulojen ennakoimattomuus voi synnyttää stressiä toimeentulosta, mutta se voi myös olla työn piirre, johon tottuu kokemuksen karttuessa. Tällöin tulojen vaihtelevuutta ei välttämättä koe ahdistavaksi, vaan asia hyväksytään työhön kuuluvaksi piirteeksi. (Pärnänen & Sutela 2014, 106-107)

Nuoren kynnyks kynnys yrityksen perustamiseen verrattuna aikuiseen voi olla matalampi sen osalta, että nuorella ei useimmiten ole vastuita liittyen esimerkiksi lapsiin tai omaan perheeseen kuten aikuisilla, jotka saattavat pohtia taloudellisen vakauden tärkeyttä sekä työn

ja perhe-elämän yhteensovittamista. Toki nuoren kokemuspohja voi olla jo mahdollisesti palkkatyötä tehneeseen aikuiseen verrattuna heikompi. Vaikka yrittäminen ei omalla kohdalla onnistuisi ensimmäisellä yrityksellä ja sen seurauksena nuori hakeutuisi palkkatyöhön, työnantajat todennäköisesti arvostavat oma-aloitteista yrittelijäisyyttä ja rohkeutta.

3.3 Taloudelliset suhdanteet

1990-luvulta lähtien tulot ovat jakautuneet epätasaisemmin pääomatulojen korostumisen ja osa-aikatyön yleistymisen kautta. Vakinaisesti työllistyvien palkansaajien osuus koko palkansaajaväestöstä pienentyi ja palkansaajien hyväosaisuus vähentyi todistettusti. Taloudellisen riippumattomuuden saavuttaminen palkkatyöllä muodostui entistä hankalammaksi. Sosiaaliturvan heikentyminen, osa-aikaiset työn muodot sekä halpatyöt heijastuivat palkansaajien tulotasoon alentavassa muodossa. (Siltala 2007, 183-185.)

Nykynuoret ovat varttuneet 1990-luvun ja 2000-luvun murroksessa, jossa erilaiset työn epäsäännöllisyyteen perustuvat muodot kuten osa-aikaisuus ja vuokratyöläisyys yleistyivät työmarkkinoilla. Ainakin osa heistä on saattanut havaita lähiympäristössään tilanteen, jossa vanhemman yksi palkkatyö ei välttämättä ole riittänyt perheen elättämiseksi palkkatason pudottua. Oma kokemus tulotason tippumisesta ja koetusta epävarmuudesta voivat lisätä epäluulon tuntemista työmarkkinoiden palkansaajatyötä kohtaan.

Pääomaa korostava globaali finanssitalous on luonut työmarkkinoille tilanteen, jossa kulut pyritään laskemaan mahdollisimman alhaisiksi, jotta saavutettaisiin mahdollisimman hyvää tulosta. Tämän seurauksena työvoimaa pyritään kohdentamaan tehokkaasti niin, että se on käytettävissä vain todellisen tarpeen vaatiessa. Siltala (2007, 231) kuvailee työmarkkinoita seuraavasti:

Muutos hyvinvointivaltion ja laiskan pääoman ajan työelämästä hyperkilpailuun näkyy kaikkein parhaiten siinä, että toiset ovat ylityöllisiä, toiset taas alityöllisiä. 1960-luvulla ennusteltiin 30 tunnin keskimääräistä työviikkoa. Olemassaolontaistelu näyttää kuitenkin kiristyvän rauhoittumisen sijasta: toiset työskentelevät 60 tuntia viikossa ja toiset saavat korkeintaan tilapäisiä töitä. "Kahden kerroksen" työmarkkinat yli- ja alityöllisyyteen johtuvat pakosta joustaa markkinoilla.

Yhteiskunnan odotukset nuoriin ovat Komosen (2017, 39-40) mukaan ristiriidassa nykynuorten näkemysten kanssa. Yhteiskunta toivoo nuoren suorittavan opiskelunsa nopeasti ja työllistyvän suoraan opiskeluiden päätyttyä. Näiden jatkoksi nuoren odotetaan tekevän paljon töitä. Nämä ihanteet kohdistuvat nuoriin sukupolvilta, joille tämän tyyppisen po-

lun toteutuminen oli mahdollista niissä yhteiskunnan puitteissa, jossa he kasvoivat. Vaurastumisen ajan sukupolven oli mahdollista luottaa talouden kasvuun ja sen seurauksena töiden lisääntymiseen. Tähän hitaaseen kasvuun sekä globaaliin finanssitalouteen varttunut sukupolvi taas on tottunut järjestelmään, joka on monimutkaisempi ja vaikeammin ennakoitava kuin koskaan.

Palkkatyö on koettu ja koetaan jollain tasolla edelleen tapana liittyä yhteiskuntaan. Alatalo, Mähönen & Räisänen (2017, 6) esittävät työllisyysasteiden laskeneen jokaisessa nuorten ikäryhmässä vuoden 2008 jälkeen. Työllisyysasteella tarkoitetaan työllisten osuutta vastaavasta väestöstä. 20-24 vuotiaiden työllisyystrendi on ollut aleneva viimeiset kolme vuotta ja 25-29 vuotiaiden trendi on ollut puolestaan selkeästi aleneva.

Nuorisotyöttömyys alkoi kasvaa voimakkaasti finanssikriisin jälkeen. Aivan lähiaikoina nuorisotyöttömyys on kääntynyt laskuun, mutta nuorten pitkäaikaistyöttömyys jatkaa kasvamistaan. 20–29-vuotiaidenkin pitkäaikaistyöttömien osuus on kasvanut merkittävästi. Myös NEET-nuorten ryhmä, joka käsittää työn, koulutuksen sekä asevelvollisuutta suorittavien ulkopuolella olevat nuoret, on kasvanut suhteellisen voimakkaasti viime vuosien aikana lukuun ottamatta 15–19-vuotiaiden ryhmää. Kyse ei välttämättä ole työstä tai koulutuksesta syrjäytymisestä, vaan työhön pääsyn vaikeutumisesta. (Alatalo ym., 23-24.)

Nuorten sekä nuorten aikuisten työelämään osallistuminen on myös muuttunut 2000-luvulla. Muun muassa sosioekonomisen aseman muutokset, jotka ovat ilmenneet finanssikriisin jälkeen, ovat merkittäviä. Nuorten on vaikeampaa päästä työelämässä esimerkiksi ylempään toimihenkilöasemaan kuin ennen. Kokonaisuudessaan on mahdollista todeta, että pitkittyneestä taantumasta johtuen nuorten aikuisten asema suomalaisilla työmarkkinoilla on heikentynyt huomattavasti suhteessa edeltäviin ikäluokkiin. (Alatalon ym., 23-24.)

Vuoden 2016 Nuorisobarometrin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017 ym., 30) mukaan 10 vuoden takaisen ja tämän päivän välillä on havaittavissa muutoksia nuorten mielipiteissä työsuhteen tärkeydestä. Pysyvän työsuhteen saavuttamisen tärkeys on laskenut tasaisesti aikajaksolla. Tähän vaikuttava tekijä on potentiaalisesti taloudellinen taantuma. Samalla kun nuorisotyöttömyys on kasvussa, omasta yrityksestä haaveilevia on entistä enemmän. Yrittäjyyden suosion ollessa nousussa kaiken ikäisten suomalaisten vertailussa oman yrityksen perustamisesta ovat erittäin kiinnostuneita nimenomaan nuoret.

Barometrissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017 ym., 30) pohditaankin, onko kyse tietynlaisesta työetiikan muutoksesta, vai sopeutumisesta väistämättömään tilanteeseen. Sopeutuminen väistämättömään heikkenevään työmarkkinatilanteeseen voi olla mahdollista,

mutta Komosen (2017, 53) mukaan pakkoyrittäjyys on kuitenkin tilastollisesti tarkasteltuna vielä harvinainen ilmiö. Tutkimuksen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017 ym., 66) mukaan lähes puolet nuorista ovat kuitenkin huolissaan tulevaisuuden työllistymistilanteestaan. Huoli työn riittävydestä on suurempaa, kuin työssä jaksamisesta.

Yrittäjyys on nostettu yhdeksi ratkaisuksi vastavalmistuneiden työttömyyteen, sekä työttömyyteen yleisesti. Yrittäjähenkisyys ei ole vain yrittäjyydestä kiinnostuneiden asia, vaan sitä odotetaan nykyään myös palkkatyössä työskenteleviltä. Työelämässä korostetaan myynnin, markkinoinnin sekä tuotteistamisen taitoja. (Komonen 2017, 53.)

Pärnäsen & Sutelan (2014, 36-39) mukaan 42 % suomalaisista itsensä työllistäjistä on sitä mieltä, että yrittäjyys tarjoaa tavan työllistyä, sillä palkkatyötä ei ole saatavilla. Palkkatyön puute vaikuttaa olevan yrittäjyyteen johtava tekijä koulutusasteesta riippumatta. Jopa 80 % itsensä työllistäjistä kokee kuitenkin yrittäjyyden tai vaihtoehtoisesti yrittäjämäisen työskentelyn toimeentulon hankkimisen halutuksi tavaksi.

3.4 Suomalainen yrityskulttuuri

Yrittäjyyden aloittamista tulisi helpottaa Suomessa. Monet ammattiosaajat eivät uskalla lähteä onnistumaan yrittäjyyden kautta, sillä ilmapiiiri ja yhteiskunnan tuki ovat puutteellisia. Kynnys yrittämiseen on korkea, sillä esimerkiksi yrittäjän jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle estää monien ammattilaisten osaamisen hyödyntämisen. Yrittäjyysilmapiiri Suomessa vaatii onnistumista, pelkkä yrittäminen ei riitä. Yrittäjiä täytyisi kannustaa vastoin käymisten kohtaamisen jälkeen uudelleen yrittämiseen, sillä kaikki eivät voi onnistua kerralla. Mieli pidetekin kirjoittaja on yrittäjä. (Saxberg 27.2.2017)

Haanpään & Tuppuraisen (2012, 191) mukaan suomalaisissa nuorissa on piilevää yrittäjähenkisyttä, mutta innokkuus ja myönteiset asenteet yrittäjyyttä kohtaan harvoin johtavat käytännön yrityskokeiluiksi. Tämä potentiaalinen yrittäjyyshenkisyys tulisi ehdottomasti valjastaa käyttöön niin tehokkaasti kuin mahdollista. Ihanteellinen toimintaympäristö ja ilmapiiri voisivat olla sekä henkisin että konkreettisin tukikeinoin nuorta yrittäjyyteen kannustava.

Suomi tarvitsee erilaisia yrityksiä; sekä kasvuhakuisia startup-yrityksiä, itsensä työllistäviä yrittäjiä, että perinteisiä pk-yrityksiä. Kaikilla yrityksillä on merkitystä yhteiskunnan rakentamisessa. (Huovinen 21.11.2016.) Viime vuosina nousseet ilmiöt, kuten SLUSH, voivat nostattaa yrittäjyyskulttuurin näyttäytymistä nuorten silmissä. Kunnianhimoiselle nuorelle

kasvuyrittäjyys ja startup-hypetys tarjoavat ikkunan siihen, että alkuun pienistä panostuksista lähtevän yrityksen kasvattaminen on todella mahdollista. Startup-yritysten ja suuryritysten yhteistyö tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia perinteisten rakenteiden yrityskentällä. Tämän kaltaiset tapahtumat tuovat etenkin nuorten yrittäjyyttä julkiseen keskusteluun.

Yrityksen perustaminen yhdessä on lisääntynyt etenkin nuorten keskuudessa. Vanhempien ikäluokkien käsitys yrittäjyydestä on usein yksin puurtamista, mutta nykynuorille on luontevaa luoda yhteistä liiketoimintaa ja hyödyntää monen osaamista samojen päämäärien saavuttamiseksi. Opiskelijayhteisöt ovat yksi väylä porukan kasaan saamiseksi. Kimppayrittäjyys mahdollistaa riskin jakamisen perustajien välillä, joten yksittäinen taakka ei tunnu niin suurelta. Toki yhdessä tehtäessä on huomioitava se, että kaikkien tavoitteet ja päämäärät ovat samoja. Lisäksi on äärimmäisen tärkeää luoda kaikille selvät ja toimivat pelisäännöt. (Jokilampi 27.9.2017.)

Haanpään & Tuppuraisen (2012, 157-159) mukaan suomalaisnuoret kokevat yrittäjyysilmapiirin Suomessa byrokraattiseksi. Kyse ei ole tuen puutteesta käytännössä, vaan siitä, etteivät nuoret koe yritysilmapiirin kannustavan yrittäjyyteen. Julkisen vallan rooli yrittäjyyteen ryhtymisessä koetaan siis merkittäväksi. Yritysilmapiiriä voisi saada kannustavammaksi esimerkiksi median avulla esittelemällä enemmän nuorten yrittäjien menestystarinoita, joka loisi konkreettista havainnollistamista siitä, että yrittäjyys voisi olla mahdollinen uravaihtoehto palkkatyön rinnalla.

Lisäksi pelkän voittoa tavoittelevan ja tulosta takovan bisnestoimijan mielikuvan ohella voisi korostaa ajatusta siitä, että yrittäjänä on mahdollista hyödyntää omia taitojaan ja harrastuneisuutta. Tällöin yrittäjäksi ryhtymisen kynnyks voisi madaltua ja käsitys yrittäjyydestä voisi tulla nuorelle helpommin hahmotettavaan ja mahdollisesti houkuttelevaan perspektiiviin.

Elinkeinoelämän keskusliitto (2014b) on uutisoinut siitä, että työn riittävyys oli T-median Kansanarvot 2014 -tutkimuksen mukaan suomalaisia eniten huolestuttava asia. Samalla 86 % oli sitä mieltä, että Suomessa yrittäjyyttä täytyisi tukea vähentämällä erityisesti yrittämiseen liittyvää byrokratiaa. Tästä joukosta voimakkaimmin yrittämistä tukivat nuoret. Jopa 90 % suomalaisista luotti yhteiskunnassamme eniten suomalaiseen koulutusjärjestelmään.

Koulutus voisikin mahdollisesti avata tehokkaammin käsityksiä byrokratiasta. Byrokratian toivotaan vähentyvän, ja suhtautuminen voikin osittain johtua tietämättömydestä. Rakenteet voidaan kokea etäisiksi, jos niitä ei tunneta tarpeeksi hyvin. Tämä voi johtaa epävarmuuden tuntemiseen. Yrittäjyyteen tukeminen yhteiskunnan suunnalta esimerkiksi byrokratian todellisella vähentämisellä tai siihen liittyvän koulutuksen tehostamisella voisikin olla erittäin tärkeää uuden polven yrittäjien houkuttelemiseksi. Mikäli yrittämisestä kiinnostunut nuori kokee jo perustamisvaiheen hankalaksi, yritys voi jäädä perustamatta.

3.5 Yrittäjyyskasvatus

Komosen (2017, 32-33) mukaan nykynuoret eivät todennäköisesti tule yltämään samalle elintasolle kuin vanhempansa. Toteutuessaan ilmiö olisi ensimmäinen kerta modernissa historiassa, kun uusi sukupolvi jää edeltäviä vähävaraisemmaksi. Kouluttautuminen helpottaa työn hankkimista, mutta oikeastaan mikään koulutus ei ole nykyään tae varmasta työpaikasta.

Yksi leikkauskohde yhteiskunnan nykyisessä tiukassa taloustilanteessa on sekä kotimaassa että tunnetusti maailmalla arvostettu suomalainen koulutus. Keskustelua on herättänyt se, aiheuttavatko etenkin korkeakouluopiskelijoihin suuntautuvat leikkaukset epätasa-arvoisuutta nuorten välille. Vaikka Komosen (2017, 32-22) mukaan koulutus ei ole nykyään tae työpaikasta, sillä on tärkeä merkitys osaamisen kehittämiseen. Yrittäjyyskasvatuksella on mahdollista vaikuttaa siihen, etteivät innokkuus ja positiiviset asenteet yrittäjyyttä kohtaan jää vain ajatuksen tasolle, vaan konkretisoituvat tekoihin.

Yrittäjyyskasvatuksen roolia voidaan pitää tärkeänä riippumatta siitä, missä vaiheessa opintopolkuaan nuori on. Opettajille, rehtoreille ja työelämän yhteistyökumppaneille suunnattu Yrittäjyyskasvatuksen työkirja (Lehtonen, Nieminen, Simola & Vainio, 3) määrittelee yrittäjyyskasvatuksen elämässä tarvittavien tietojen, taitojen ja valmiuksien oppimiseksi.

Opetussuunnitelman tavoitteena on yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta saada lapset ja nuoret innostumaan oman elämänsä rakentamisesta ja löytämään oman juttunsa tulevassa työelämässä. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on harjoitella yrittäjyys- ja työelämätaitoja oppilaitoksissa. Ytimessä on elämänhallinnan, vuorovaikutuksen ja itsensä johtamisen taidot sekä kyky kohdata muutoksia. (Lehtonen ym., 10.)

Yrittäjyyskasvatuksen asiantuntijaverkosto YES ry:n kehittämän mallin mukaan ikävuo-
sien 16-19 välillä yrittäjyysosaaminen kehittyy, mikäli saa kokeiluja oikeasta yritystoimin-

nasta. Ikävuodesta 20 eteenpäin konkreettiset kokeilut yrityksen johtamisesta ja liiketoiminnan kehittämistä kehittävät nuoren yrittäjyysosaamista. Oppilaitoksia kehoitetaan panostamaan konkreettisiin toimiin, kuten yrittäjyyskursseihin, yritysten kanssa yhteistyössä tehtäviin projekteihin, teemapäiviin ja -tapahtumiin, sekä yritysvierailuihin. Järjestön mukaan yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on lasten ja nuorten yrittäjämäisen asenteen sekä osaamisen kehittyminen ikävuosien saatossa polkuna, jonka varrella eri toimijat ovat tietoisia sen jatkuvuudesta eri koulutusasteilla. (Lehtonen ym., 18-20.)

Koulutus- ja työelämäkeskusteluissa olisi hyödyllistä korostaa perinteisen urapolun sijaan myös horisontaalisten siirtymien mahdollisuutta. Oppilaitokset tekevät tärkeää työtä huolimatta siitä, suuntautuuko opiskelija puhtaasti koulutusta vastaavalle alalle tai ammattiin. Yleispätevät valmiudet ja taidot mahdollistavat nuorelle etenemisen monipuolisesti erilaisen urapolkujen välillä. Erään rekrytointiasiantuntijan mukaan tällä hetkellä ahkeruus ja yleinen älykkyys ovat tekijöitä, jotka ennakoivat menestystä työelämässä. (Komonen 2017, 43.)

Suurin osa näkee hakevansa lukio-opintojen jälkeen yliopistoon tai korkeakouluun, mutta jopa neljännes lukiolaisista on päättänyt jo opiskelujensa aikana, ettei aio hakea suoraan jatko-opintoihin ylioppilaaksi valmistuttuaan. Nykyään yhä harvempi lukiolainen tietää, mitä työtä haluaa tulevaisuudessa tehdä ja mihin ammattiin suuntautua. Nuoret tarvitsevat lisää miettimisaikaa lukion jälkeenkin, vaikka monet ovat valinneet lukion juuri lisäajan tarpeessa. (Sutinen, Tenhunen-Ruotsalainen & Vilenius, 20.)

Lukio-opinnot tarjoavat hyödyllistä yleissivistävää teoretietoutta, mutta ohjatun työelämä-tietouden puute voi olla yksi esteellinen tekijä oman ammattiuran hahmottamisen tiellä. Lukio-opinnot kuormittavaksi kokeva nuori ei todennäköisesti pysty keskittymään tulevaisuuden suunnitteluun, sillä täysi keskittyminen opintoihin on tärkeää hyvin arvosanojen saavuttamiseksi. Kuten edellä mainittu, suurin osa lukiolaisista näkee tutkimusten mukaan tähtäävänsä korkeakouluopintoihin, joissa hyvät arvosanat muodostavat ainakin vielä tärkeän osan pääsykoejärjestelmää.

Tutkimukset osoittavat, että myös vanhempien, ja etenkin isän yrittäjyydellä on vaikutusta nuoren yrittäjälähtöisyyteen ja -innostumiseen. Suomen Yrittäjien (2015, 12) mukaan luvulla 2014-2015 korkeakoulussa opiskelleista noin joka kolmas opiskelijoista (29 %), joiden isä on yrittäjä, piti yrittäjyyttä todennäköisenä, kun taas noin joka viides (21 %) piti yrittäjäksi ryhtymistä todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä uravaihtoehtona. Myös Haanpään & Tuppuraisen (2012, 160) mukaan yrittäjyysinnostus on havaittu voimakkaammaksi, mikäli taustalla on vaikuttanut isän yrittäjyystausta.

Erityisesti menestyvien ja toimeentulevien yrittäjien lapset, jotka ovat kasvaneet seuraten vanhemman työskentelyä yrittäjänä, voivat siis olla alttiimpia kiinnostumaan oman yrityksen perustamisesta. Toisaalta nuoret, jotka ovat nähneet vanhempiensa kamppailevan yrittäjyyden kanssa, saattavat kokea yrittäjyyden epätodennäköisemmäksi vaihtoehdoksi. Kannusti lähipiirin yrittäjyyden seuraaminen nuorta omaan yrittäjyyteen tai ei, antaa se todennäköisesti ymmärrystä ja oppia yrittäjänä toimimisesta ja yrityksen toiminnasta vähintään yleissivistävällä tasolla.

Haanpään & Tuppuraisen (2012, 160-161) mukaan nykyisessä yrittäjyyskoulutuksessa pitäisi kiinnittää entistä enemmän huomiota riskikäsitteisiin, joita nuoret kokevat yritystoimintaan liittyen. Jopa kaksi kolmesta nuoresta kokee yrityksen perustamisen suureksi riskiksi. Nuoret kyllä hyväksyvät erilaiset yritystoimintaan liittyvät riskit, mutta kokevat ne suureksi uhaksi. Käytännössä yrittäjyyden alkuvaiheessa ei usein vaadita kohtuuttoman suuria panostuksia tai riskialtista sitoutumista, joten pienin panoksin eteneminen, kokeileminen sekä kohtuullisuus voisivat olla koulutuksessa korostettavia seikkoja kannustavan mielikuvan luomiseksi.

Yrittäjyyden esittelyä joustavana ja elinolosuhteisiin mukautuvana vaihtoehtona palkkatyön rinnalla voisi houkutella nuoria, sillä heidän haluavat työnsä heijastelevan arvojaan ja asenteitaan sekä olevan sisällöllisesti mielekästä. Alempi korkeakoulututkinto on osoittautunut myönteisessä yhteydessä yrittäjäksi ryhtymisen kannalta. Yrittäjyyskursseihin panostamista korkeakouluissa kannattaa siis ylläpitää ja mielellään kehittää, jotta yhä useammat nuoret konkretisoisivat yrittäjyysinnostuksensa käytännön liiketoimiin. (Haanpää & Tuppurainen 2012, 160-161.)

Yhteiskunta onkin jo tarttunut konkreettisten keinojen käyttöön yrityskasvatuksen edistämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö ovat vastanneet etenkin yrittäjyyskurssien kehittämisen tarpeeseen. Elinkeinoelämän keskusliiton (2014a) mukaan vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö rohkaisi ammattikorkeakouluja yrittäjyyden edistämiseen lisäämällä ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevaan asetuseräluonnokseen rahoituksen yhdeksi laskentakriteeriksi yrittäjäksi työllistyneiden määrän. Tämä mahdollisesti motivoi oppilaitoksia jatkamaan yrittäjyyteen liittyvien opintojen kehittämistä.

Korkeakouluasteella on tarjolla myös nimenomaan yrittäjyyteen keskittyviä opintoja. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimii liiketalouden alan yrittäjyyden erikoiskoulutusyksikkö Tiimiakatemia. Koulutusohjelma tarjoaa yrittäjyydestä kiinnostuneille opintoja, jotka

suoritetaan käytännön tekemisen kautta. Opiskelijat rakentavat työelämässä hyödynnettäviä verkostoja jo opiskeluaikana, sillä opinnot suoritetaan pääasiassa projekteina aitojen asiakasyritysten kanssa ja omina yritysprojekteina. (Tiimiakatemia 2017.)

Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt lokakuussa 2017 päätöksen kahden yrittäjyyslukion perustamisesta, joiden tarkoituksena on painottaa yrittäjyyteen tähtääviä opintoja. Perustettavat lukiot ovat Lauttasaaren kansainvälinen liiketoiminnan lukio ja Ylöjärven lukio. Lauttasaaren lukio sai tehtäväkseen yrittäjyyden ja liiketoiminnan opetuksen kehittämisen valtakunnallisella tasolla. Useissa lukioissa Suomessa on tällä hetkellä tarjolla yrittäjyyskursseja, mutta ei valtakunnallisesti kaikissa. (Suomen Yrittäjät 2017a.)

Yrittäjyyskasvatuksen kautta olisi ajankohtaista korostaa myös yrittäjäksi ryhtymisen erilaisia mahdollisuuksia. Yrittäjäksi voi ryhtyä yrityksen perustamisen lisäksi yritystalon kautta. Kymmenet tuhannet toimivat yritykset ovat tulossa myyntiin lähivuosina yrittäjien ikääntymisen takia. Tämä tuo monille yrittäjänaluille sekä yritystiimeille mahdollisuuksia yrittäjiksi ryhtymiseen. Toimivien yritysten jatkaminen olisi erittäin tärkeää elinkeinoelämän elinvoimaisuuden kannalta. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2014a.)

Nykyään jo lukiolaiset, ammattikoululaiset ja korkea-asteen opiskelijat perustavat yrityksiä Suomessa. Tämä ei ole kuitenkaan vielä heijastunut kasvulukuihin. Kaikkea tätä kasvavaa yritteliäisyyttä ja siihen kannustamista täytyisi tukea, ettei potentiaali valuisi hukkaan. Pelkän puheen ja teoriakokonaisuuksien lisäksi olisi ensisijaisen tärkeää harjoittaa opittua käytännössä, jotta opitut asiat konkretisoituvat. (Löyskä 22.4.2016.)

Koulutukseen ja etenkin liike-elämän taitoihin suuntautuvaa opetusta olisi ensiarvoisen tärkeää olla tarjolla varsinkin siitä kiinnostuneille mutta yleissivistävän näkökulman osalta kaikille nuorille etenkin vaiheissa, joissa nuori puntaroi erilaisia uravaihtoehtoja. Suunta, jossa esimerkiksi yrittämisestä kiinnostunut lukiolainen saisi liike-elämän kosketuspintaa koulujen ja yritysten yhteistyön kautta, voisi vahvistaa mielikuvaa yrittäjyydestä ja tuoda teorian käytäntöön.

Yrittäjänä toimiminenhan on nimenomaan käytäntöä tekojen ja oman tietämyksen sekä kokemusten pohjalta. Vaikka nuorten perustamat yritykset eivät vielä näy tilastoissa erityisenä kasvupiikkinä kasvuluvuissa, tilanne voi olla lähitulevaisuudessa toisenlainen. Nuorten yrittäjien liiketoiminnan pyörittäminen voi antaa myös ikätovereille esimerkin siitä, että se on oikeasti toteutettavissa oleva mahdollinen työllistymisen tapa.

Vuoden 2015 Amisbarometrin mukaan noin joka neljäs (26 %) ammattiin opiskelevista haluaisi toimia yrittäjänä, ja 19 % pitää todennäköisenä yrittäjäksi ryhtymistä. Vuonna 2011 Suomen Lukiolaisten Liiton mukaan jopa 81 % voisi harkita yrittäjäksi ryhtymistä tai pitää sitä ensisijaisena uravaihtoehtonaan. (Suomen Yrittäjät 2015, 24-25.)

4 Kyselytutkimus nuorten suhtautumisesta yrittäjyyteen

4.1 Kyselytutkimuksen laatiminen

”Kyselytutkimus on enimmäkseen määrällistä tutkimusta, jossa sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Kyselyaineistot koostuvat pääosin mitatuista luvuista ja numeroista, sillä vaikka kysymykset esitetään sanallisesti, niin vastaukset ilmaistaan numeerisesti.” (Vehkalahti 2014, 13.)

Työn empiirinen osuus on suoritettu kvantitatiivisena, eli määrällisenä kyselytutkimuksena. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, näkevätkö nuoret yrittäjyyden potentiaalisena työllistymisen vaihtoehtona. Lisäksi tarkoituksena oli tarkastella yrittäjyyteen suhtautumiseen liittyviä ulkoisia tekijöitä.

Kyselyn kohderyhmäksi valikoitui Helsingin medialukion nykyiset abiturientit. Abiturientit ovat tiettyssä murrosvaiheessa, jossa heidän on pohdittava lähitulevaisuuttaan ja mahdollista ura- tai jatko-opintopolkuaan. Vaikka tulevaisuuden suunnitelmat työelämän näkökulmasta eivät olisi selkeitä, kyseisessä murrosvaiheessa olevien nuorten tämän hetkisiä ajatuksia on hyödyllistä tarkastella, jotta yrittäjyyteen kannustaminen on mahdollista vielä tulevissa opinnoissa.

Kyselylomakkeen kysymyksiä muotoillessa oli tarkoituksena huomioida työn teoriaosuuden tietyt aihealueet, joita käsitellään pääluvussa 3. Taustakysymyksiä olivat ”ikä” ja ”sukupuoli”. Koulutusastetta ei tiedusteltu lainkaan, sillä kysely kohdennettiin valmiiksi tietyn koulutusasteen vuosikurssia käyville opiskelijoille.

Kyselylomakkeen kysymykset 3, 4 ja 5 pohjautuvat teoriaosuuden yrittäjyyskasvatusta käsittelevään osioon (3.5). Kysymykset 7 ja 8 perustuvat teoriaosuuden kohtaan, jossa käsitellään sukupolven vaikuttavia tekijöitä (3.1). Kysymys 9 pohjautuu teoriaosuuden suomalaisista yrityskulttuuria käsittelevään osioon (3.4). Kysymysten 6, 10 ja 11 tarkoituksena oli selvittää, kuinka nuori suhtautuu yrittäjyyteen ja kuinka potentiaalisena vaihtoehtona näkee sen omalla kohdallaan.

Kyselyn kohderyhmä otettiin huomioon kyselyn muotoa valittaessa. Toki verkkokysely on nykyään yleinen kätevyytensä ansiosta, mutta etenkin nuorille sähköinen kyselyversio on todennäköisesti paperiversiota luontevampi vaihtoehto. Lisäksi verkkokyselyn reaaliaikaisuus mahdollisti tulosten tehokkaamman tarkastelun, kuin perinteinen paperinen versio

kyselylomakkeesta. Sähköistä muotoa oleva verkkokyselylomake laadittiin Webropol-työkalun avulla. Kyselylomake on tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite 1. Kyselylomake).

Myös kyselylomake laadittiin kohderyhmä huomioon ottaen. Jotta kyselyyn olisi vastannut mahdollisimman moni nuori, kysymykset ja niiden vastausvaihtoehdot pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman yksinkertaisiksi ja selkeiksi. Tarkoituksena oli, että vastaajat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla. Kysymykset pyrittiin myös pitämään lyhyinä ja muotoiltiin niin, että yksi kysymys sisältää vain yhden asian.

Vastaaminen pyrittiin laatimaan nuoren näkökulmasta mahdollisimman käteväksi myös kysymysten tyyppiä suunnitellessa, joten kyselyssä oli tarkoituksella vain yksi avoin kysymys – ikä. Muut kysymykset olivat suljettuja ja niihin vastaaminen onnistui klikkaamalla vastaajaan parhaaksi sopivaa vaihtoehtoa. Kyselyn sisältämiä vaihtoehtokysymyksiä kutsutaan strukturoiduksi kysymyksiksi (Kananen 2015, 235). Kysely sisälsi valintakysymyksiä, joissa oli mahdollista valita vain yksi vaihtoehto. Nämä kysymykset tässä tutkimuksessa selvittivät pääasiassa vastaajan kokemusta ja mielipidettä. Kyselyyn sisältyi myös yksi monivalintakysymys, jossa vastaajan oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto.

Kyselyn vastanneiden kesken järjestettiin arvonta Ticketmaster Suomen lahjakortista, jotta kyselyyn osallistuminen olisi voinut tuntua nuoresta houkuttelevammalta ja näin kasvattaa vastausprosenttia. Tarkoituksena oli motivoida etenkin niitä, jotka eivät olisi osallistuneet kyselyyn ilman mahdollisuutta palkinnosta.

4.2 Kyselytutkimuksen toteutus

Otin yhteyttä Helsingin medialukion rehtoriin sähköpostitse viikolla 42 esittelemällä työni sisällön ja tarkoituksen sekä tiedustelemalla kyselytutkimuksen toteuttamista osallistamalla kyseisen oppilaitoksen abiturientteja. Vastaus oli myöntävä, joten kyselyn toteuttaminen onnistui viikolla 43, 23.-27.10.2017 välisenä aikana.

Ennen kyselyn linkin lähettämistä Helsingin medialukion rehtorille testasin kyselylomakkeeni toimivuutta Webropol-ohjelman avulla. Todettuani lomakkeeni toimivaksi, toimitin saatetekstin ja kyselyn linkin. Rehtori toimitti kyselyn saatetekstin kera eteenpäin abiturienttien ryhmänohjaajille. Ryhmänohjaajat puolestaan tiedottivat abiturientteja kyselystä ja siihen vastaamisesta. Alla abiturienttien sähköpostitse vastaanottama saateviesti:

Tervetuloa vastaamaan nuorten yrittäjyyttä koskevaan kyselyyn.

Kysely on osa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijan opinnäytetyötä, joka käsittelee nuorten suhtautumista yrittäjyyteen ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Vastaathan kyselyyn viimeistään perjantain 27.10.2017 aikana. Vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan Ticketmaster Suomen 15 euron arvoinen lahjakortti.

Kyselyyn pääset oheisesta linkistä.

<https://www.webropol-surveys.com/S/43B7978C853DE381.par>

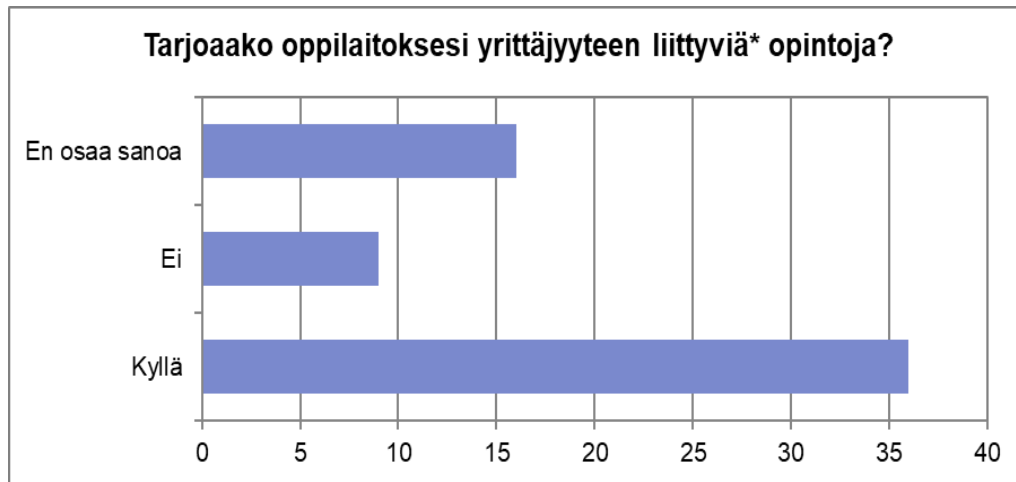
Ystävällisin terveisin

Karoliina Kyyrä

4.3 Kyselytutkimuksen tulokset

Helsingin medialukiossa opiskelee tällä hetkellä noin 270 abiturienttia. Kyselyyn vastasi 61 abiturienttia. Tämä tarkoittaa sitä, että noin neljäsosa (22,6 %) osallistui kyselytutkimukseen. Webropol-työkalun avulla toteutetun kyselytutkimuksen mukaan kyselyyn vievän linkin avasi 62, mutta 61 vastasi lopulta kyselyyn. Jokainen kyselylomakkeen kysymys oli asetettu pakolliseksi, jotta puutteellisilta vastauksilta vältyttäisiin. Näin ollen kaikki 61 vastaajaa vastasivat jokaiseen kyselylomakkeen kysymykseen.

Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys tiedusteli vastaajan ikää ja toinen kysymys vastaajan sukupuolta. Näiden taustatietoja selvittävien kysymysten perusteella selvä enemmistö (47) 61:stä vastaajasta oli 18-vuotias. Tämän ikäryhmän lisäksi noin kuudesosa vastaajista (10) oli 17-vuotias. Muutamit vastaajat (4) olivat näiden kahden ikäryhmän ulkopuolelta. Tämä selittynee sillä, että neljässä vuodessa lukion suorittavat lukeutuvat myös abiturientteihin. Sukupuolijakauma oli suhteellisen tasainen - noin 46 % vastaajista oli naisia (28) ja 54 % miehiä (33).

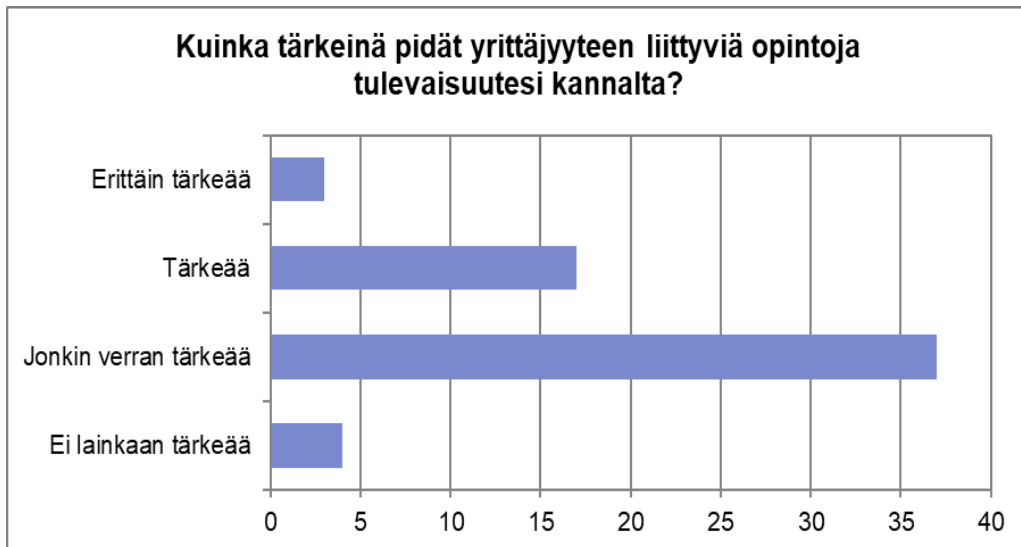

Kuva 5. Tarjoaako oppilaitoksesi yrittäjyyteen liittyviä* opintoja? (N=61)

Yli puolet (59 %) vastaajista oli sitä mieltä, että oma oppilaitos tarjoaa yrittäjyyteen liittyviä opintoja. Noin joka seitsemäs (15 %) puolestaan oli sitä mieltä, ettei oma oppilaitos tarjoa yrittäjyyteen liittyviä opintoja. Noin joka neljäs (26 %) ei kuitenkaan osannut sanoa, tarjoaako oma oppilaitos kyseisiä opintoja. Yrittäjyyteen liittyvät opinnot käsitteenä oli avattuna kyselylomakkeessa (Liite 1. Kyselylomake) – sillä tarkoitetaan esimerkiksi joko pakollisia tai vapaavalintaisia kursseja tai niiden osia, projekteja, työelämäliitännäisiä teemapäiviä ja -tapahtumia tai yritysvierailuja.

Tässä kysymyksessä oli aiheellista tuoda vaihtoehto vastausten ”kyllä” ja ”ei” ulkopuolelle jäävä ”en osaa sanoa” valittavaksi, sillä riski kysymyksen tulkitsemisen epävarmuudesta oli tiedossa. Tämän vaihtoehdon valitsikin lopulta noin joka neljäs. Kanasen (2015, 242) mukaan vaihtoehdon ”en osaa sanoa” valitseminen ei tarkoita sitä, etteikö vastaaja kykenisi sanomaan mielipidettään kysyttävästä asiasta. Vaikka kysymyksen käsite ”yrittäjyyteen liittyvät opinnot” oli avattu kyselylomakkeessa, vastaaja ei välttämättä pystynyt arvioimaan kysymyksen sisältöä riittävästi ottaakseen siihen kantaa. Toisaalta vastaaja saattoi myös ymmärtää kysymyksen, mutta ei siltikään ollut varma, päteekö kuvaus omaan oppilaitokseen. On myös mahdollista, ettei vastaaja halunnut ilmaista kantaansa.

Vastaukset vaihtelivat jonkin verran, vaikka saman oppilaitoksen opiskelijoilla arvelisi ennalta olevan samankaltainen käsitys opintotarjonnasta. On toki mahdollista, että aihealueesta kiinnostuneet ovat tietoisia esimerkiksi yrittäjyyteen liittyvistä vapaavalintaisista opinnoista toisin kuin ne, joita aihealue ei innosta. Joka tapauksessa yllättävän usea vastaaja valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

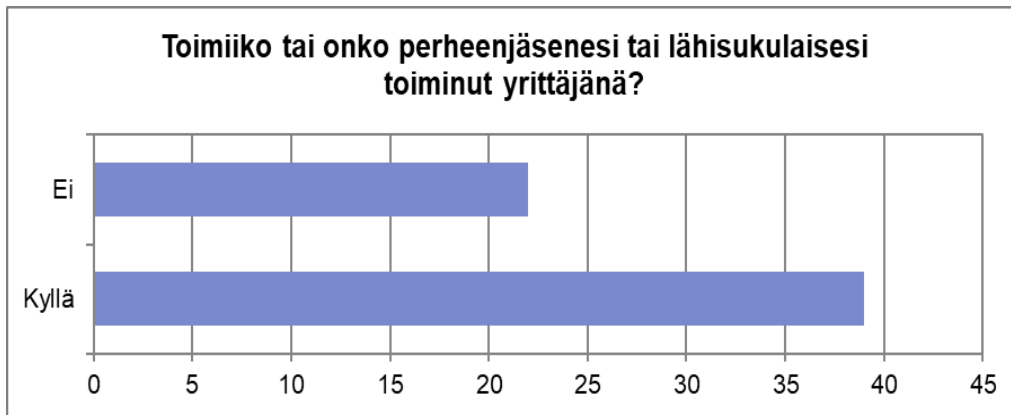
Kuva 6. Kuinka tärkeinä pidät yrittäjyyteen liittyviä opintoja tulevaisuutesi kannalta? (N=61)

Yhteensä noin kolmannes vastaajista (32,7 %) piti yrittäjyyteen liittyviä opintoja tärkeänä tai erittäin tärkeänä tulevaisuutensa kannalta. Enemmistö vastaajista (60,7 %) piti yrittäjyyteen liittyviä opintoja jonkin verran tärkeänä. Selvä vähemmistö (6,6 %) oli sitä mieltä, etteivät yrittäjyyteen liittyvät opinnot ole lainkaan tärkeitä.

Vastaajat pitivät selvästi yrittäjyyteen liittyviä opintoja tärkeänä tulevaisuutensa kannalta. Huomattavaa on kuitenkin se, että suurin osa vastaajista piti yrittäjyyteen liittyviä opintoja edes jonkin verran tärkeinä tulevaisuutensa kannalta, mutta noin joka kolmas vastaajista oli samalla sitä mieltä, ettei oma oppilaitos tarjoa yrittäjyyteen liittyviä opintoja tai ei ole varma, tarjoaako oma oppilaitos niitä.

Yrittäjyyskasvatuksen kehittämistä on ehdottoman tärkeää edistää etenkin tilanteessa, jossa nuoret itse pitävät sitä tärkeänä tulevaisuutensa kannalta. Yleisesti kasvava kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan voi aiheuttaa tiedonjanoa aihetta kohtaan. Yrittäjyys- ja työelämätaidot voidaan mahdollisesti kokea tärkeäksi myös siksi, että ei olla varmoja omasta asetumisesta työelämään.

Useat nuoret eivät tiedä vielä lukiossa, mihin haluavat suuntautua. Esimerkiksi konkreettisempi työelämäohjaus ja työelämään liittyvät kokeilut lukioaikana voisivat selkeyttää osan urahahmottelua ja jatko-opintosuunnitelmia. Yhteiskuntahan tarvitsee uusia yrittäjiä, joten investoinnit koulutukseen ja yrittäjyyteen liittyviin opintoihin voivat mahdollisesti hyödyttää työmarkkinoita pidemmälläkin aikavälillä uusilla motivoituneilla yrittäjillä ja työelämään kiinnittyvillä nuorilla.

Kuva 7. Toimiiko tai onko perheenjäsenesi tai lähisukulaisesi toiminut yrittäjänä? (N=61)

Enemmistö vastaajista (64 %) kertoi perheenjäsenen tai lähisukulaisen toimivan tai toimineen yrittäjänä. Reilun kolmasosan (36 %) perheenjäsenen tai lähisukulaisen ei toimi tai ole toiminut yrittäjänä. Perheenjäsenen tai lähisukulaisen tulkinnoissa voi olla vastaajasta riippuen eroja, mutta vaikuttaa siltä, että yrittäjyys on koskettanut suurinta osaa vastaajista edes jollain tasolla.

Kuva 8. Mikä tai mitkä seuraavista vaihtoehtoista pitävät kohdallasi paikkansa? (N=68)

Lähes neljä viidestä vastaajasta (78,7 %) ilmoitti yrittäjyyden olevan kiinnostava vaihtoehto. Noin viidesosa vastaajista (21,3 %) ei kuitenkaan pitänyt yrittäjyyttä lainkaan kiinnostavana vaihtoehtona. Noin joka kymmenes vastaaja (8 %) ilmoitti aikovansa ryhtyä yrittäjäksi opintojensa jälkeen ja noin 3 % oli vastaushetkellä mukana yritystoiminnassa joko toisen tai oman yrityksen kautta.

Kuusi vastaajaa valitsi useamman, kuin yhden vaihtoehdon. Neljä vastaajaa valitsi vaihtoehdot ”mielestäni yrittäjyys on kiinnostava vaihtoehto” ja ”aion ryhtyä yrittäjäksi opintojeni

jälkeen”. Yksi vastaaja valitsi ”olen mukana yritystoiminnassa tai minulla on oma yritys” ja mielestäni yrittäjyys on kiinnostava vaihtoehto”. Yksi vastaaja valitsi ”olen mukana yritystoiminnassa tai minulla on oma yritys”, ”mielestäni yrittäjyys on kiinnostava vaihtoehto” sekä ”aion ryhtyä yrittäjäksi opintojeni jälkeen”.

Hienoa huomata, että tämän kyselyn vastaajista edes joka kymmenes (9,8 %) ilmoitti joko olevansa jo yritystoiminnassa mukana tai aikovansa ryhtyä yrittäjäksi opintojensa jälkeen sen lisäksi, että koki yrittäjyyden kiinnostavaksi. Kiinnostus oli siis osalla todennäköisesti muuttumassa yrittäjäksi ryhtymiseksi. Ne, jotka olivat kyselyhetkellä mukana yritystoiminnassa, kokivat sen tulosten perusteella mieleiseksi työllistymisen tavaksi.

Kuva 9. Kuinka tärkeäksi koet vapaa-aikasi? (N=61)

Oma vapaa-aika vaikuttaa tulosten perusteella olevan erittäin arvostettua vastaajien keskuudessa. Yhteensä 90 % vastaajista koki vapaa-aikansa tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Yhteensä noin joka kymmenes (10 %) vastaaja taas piti vapaa-aikaansa jonkin verran tärkeänä tai ei lainkaan tärkeänä.

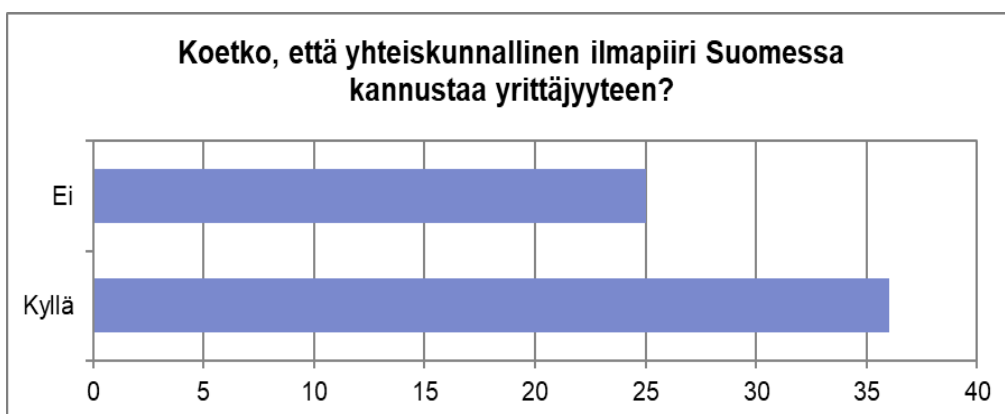
Nykynuoret arvostavatkin entistä enemmän vapaa-ajan merkityksellisyyttä. Toki vapaa-ajan arvostaminen on asia, joka liittyy tietyllä tasolla nuoruuteen todennäköisesti sukupolvesta riippumatta. Nuoret saattavat korkean vapaa-ajan arvostuksen johdosta haluta mahdollisesti pitää työn ja vapaa-ajan selkeästi erillään.

Kuva 10. Kuinka tärkeäksi arvioit sen, että tuleva työsi on sisällöllisesti mielekästä? (N=61)

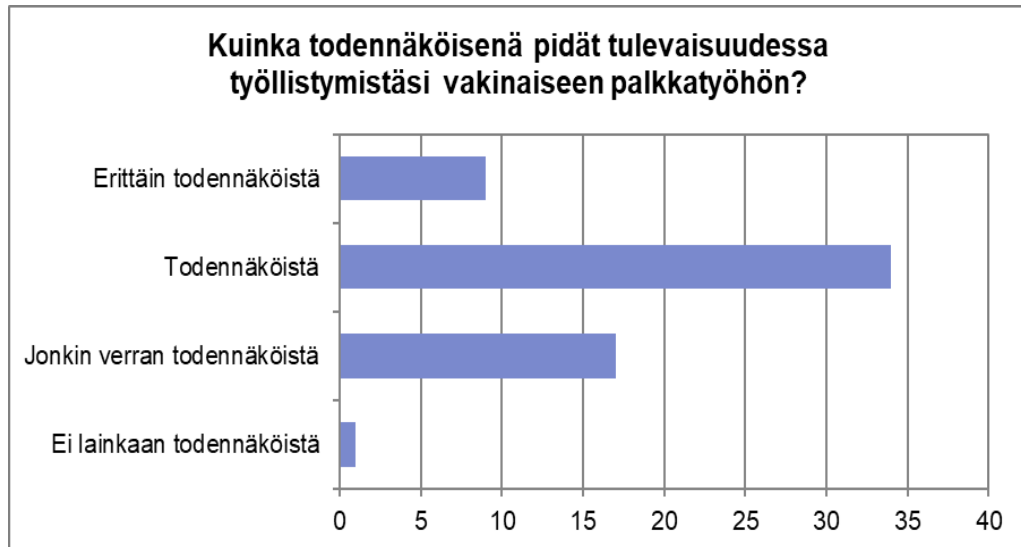
Lähes kaikki vastaajat (95 %) arvioivat tulevan työnsä sisällöllistä mielekkyyttä itselleen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Jonkin verran tärkeäksi tai ei lainkaan tärkeäksi työn sisällöllisen mielekkyyden arvioi hyvin pieni osa (5 %) vastaajista.

Tämän kysymyksen vastausjakauma yllätti suuresti. Ennako-odotus oli, että suurin osa pitää tulevan työn sisällöllistä mielekkyyttä tärkeänä, mutta tähän kyselyyn vastanneiden perusteella se koetaan tärkeäksi lähes poikkeuksetta. Nuorilla ei vielä ole todennäköisesti kattavaa työkokemusta, mutta he vaikuttavat haluavan tehdä työtä, jonka kokevat mielenkiintoiseksi. Tulos vaikuttaakin kertovan vahvasti siitä, että nuoret haluavat hakeutua itselleen tärkeän ja merkityksellisen työn pariin.

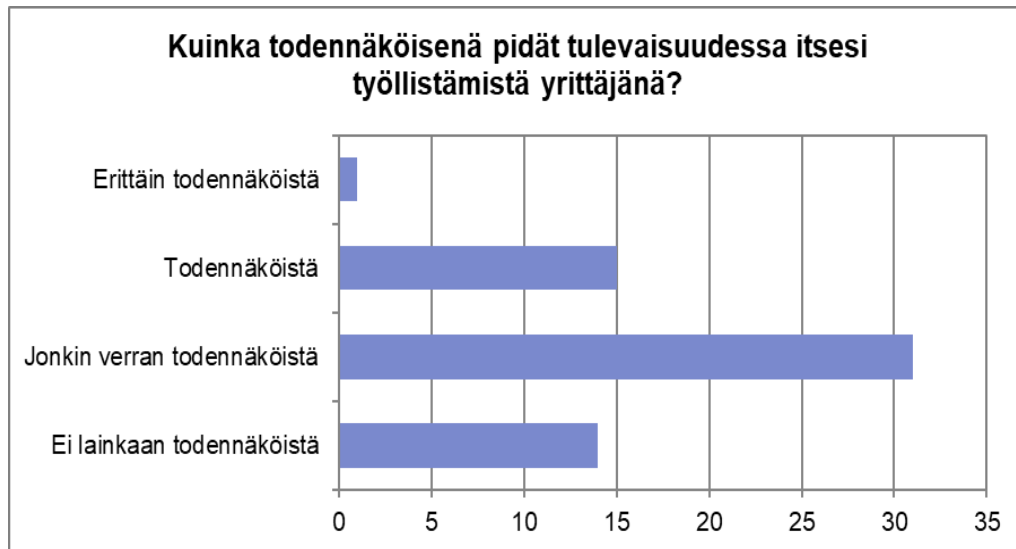
Kuva 11. Koetko, että yhteiskunnallinen ilmapiiri Suomessa kannustaa yrittäjyyteen? (N=61)

Yli puolet vastaajista (59 %) koki, että yhteiskunnallinen ilmapiiri Suomessa kannustaa yrittäjyyteen. Huomattava 41 %:n osuus vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei Suomen yhteiskunnallinen ilmapiiri kannusta yrittäjyyteen. Vastaajan on voinut olla vaikea ottaa kantaa tähän kysymykseen. Asia ei välttämättä ole itselle ajankohtainen tai sitä voi olla vaikea arvioida, mikäli ei ole kiinnittänyt asiaan huomiota. Esimerkiksi medialla voi olla kuitenkin yrittäjyyteen kannustavaan ilmapiiriin suhtautumiseen tärkeä vaikutus, mikäli ei ole itse perehtynyt asiaan ja oma käsitys rakentuu pääasiassa tiedotusvälineiden muodostamaan kuvaan.

Kuva 12. Kuinka todennäköisenä pidät tulevaisuudessa työllistymistäsi vakinaiseen palkkatyöhön? (N=61)

Suurin osa vastaajista (70,5 %) piti vakinaiseen palkkatyöhön työllistymistä omalla kohdallaan todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä. Reilu neljännes (27,9 %) taas piti vakinaiseen palkkatyöhön työllistymistä jonkin verran todennäköisenä. 1,6 % vastaajista ei pitänyt palkkatyöhön työllistymistä lainkaan todennäköisenä.

Kuva 13. Kuinka todennäköisenä pidät tulevaisuudessa itsesi työllistämistä yrittäjänä? (N=61)

Noin joka neljäs vastaaja (26 %) piti itsensä työllistämistä yrittäjänä todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä vaihtoehtona. Jonkin verran todennäköisenä yrittäjyyttä piti noin puolet vastaajista (51 %). Lähes neljännes (23 %) ei kuitenkaan pitänyt yrittäjyyttä lainkaan todennäköisenä vaihtoehtona omalla kohdalla.

Huomattavaa tarkastellessa sekä palkkatyöhön suuntautumisen todennäköisyyden arviointia, että itsensä työllistämisenä yrittäjyyden kautta todennäköisenä pitävien tuloksia on, että vastaajista suurin osa piti aiemmassa kysymyksessä yrittäjyyttä kiinnostavana vaihtoehtona, mutta suhteessa sama osuus ei pidä yrittäjäksi ryhtymistä todennäköisenä. Vaikka valtaosa piti yrittäjyyttä kiinnostavana vaihtoehtona, suurin osa vastaajista piti palkkatyön kautta työllistymistä todennäköisenä vaihtoehtona.

Kiinnostus ei siis välttämättä muutu konkreettisen askeleen ottamiseksi ja yrittäjäksi ryhtymiseksi. Merkittävää kuitenkin on, että kolme neljästä vastaajasta ei kuitenkaan sulkenut yrittäjyyttä täysin epätodennäköiseksi vaihtoehdoksi. Tulevaisuuden pohtiminen on voinut olla vastaajalle mahdollisesti haastavaa. Oman paikkansa hahmottelu työelämässä ja todennäköisyyksien arvioiminen voi olla hankalaa, jos sitä ei koe ajankohtaiseksi.

4.4 Kyselytutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on tärkeää tarkastella toteutetun tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia. Vehkalahti (2014, 40-41) määrittelee validiteetin tutkimuksen pätevyudeksi, eli mittaako toteutettu tutkimus sitä, mitä oli tarkoitus. Reliabiliteetti puolestaan tarkastelee, kuinka tarkasti aiottuja asioita on mitattu ja ovatko tulokset toistettavissa.

Tämän tutkimuksen osalta uskottava validiteetti saavutettiin pääpiirteittäin. Tutkimuksen tulokset antavat informaatiota otannan suhtautumisesta yrittäjyyteen. Tutkimus selvitti, pitääkö nuori yrittäjyyttä kiinnostavana ja potentiaalisena työllistymisen vaihtoehtona. Tutkimus onnistui myös selvittämään, millaiseksi vastaajajoukko koee yhteiskunnallisten tekijöiden merkityksen.

Vehkalahten (2014, 43) mukaan perusjoukko rakentuu niistä, joista tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Otos taas muodostuu tutkimukseen valituista vastaajista. Tässä työssä perusjoukkona voidaan pitää suomalaista nuorisoa.

Koska etukäteen oli päätetty, että kysely suunnataan tietyn lukion abiturienteille, on kyse harkinnanvaraisesta näytteestä (Vehkalahti 2014, 46). Työn otos ei siis ollut satunnaisuuteen perustuva. Kanasen (2015, 275) mukaan otannan satunnaisuutta tarkastellessa voisi käyttää myös nimitystä ryväs- eli klusteriotanta. Ryväksellä tarkoitetaan useaa perusjoukon muodostamaa ryhmää. Tässä tutkimuksessa lukion tiettyä koko vuosikurssia voidaan pitää ns. ryväksenä.

Kyselyn kohdentaminen abiturientteihin tuo ikäryhmän ja koulutusasteen tarkastelun kannalta tietynlaista johdonmukaisuutta tulosten tutkimiseen. Toisaalta rajaaminen tiettyyn ikäryhmään ja koulutusasteeseen aiheuttaa tulosten yleistettävyyden kannalta ongelmia. Tutkimustuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia nuoria iästä ja koulutusasteesta riippumatta. Kyseiset näkemykset aiheesta ovat toki yksilöiden, mutta saman tasoisen koulutuksen omaavien kokemusperäisiä näkemyksiä.

Lisäksi iän kannalta on toki merkittävä ero, tarkastellaanko täysikäisyyden kynnyksellä olevan nuoren vai esimerkiksi korkeakouluopiskelijan tai jo muutamia vuosia työelämässä viettäneen nuoren näkemyksiä. Ikävuosien 18-24 välillä voi olla merkittävä vaikutus oman suuntautumisen muodostumiseen. Käsitys omasta tulevaisuudesta on todennäköisemmin kerennyt muodostua iän sekä erilaisten opiskelu- ja työskentelykokemusten kautta.

Kyselytutkimuksen luotettavuuden kannalta vastausprosentti 22,6 % ei ole ihanteellisin, mutta toisaalta Vehkalahten (2014, 44) mukaan kyselytutkimusten vastausprosentit jäävätkin nykyään tyypillisesti alle 50 %:n suuruisiksi. Korkeampi vastausprosentti olisi toki kasvattanut tutkimuksen luotettavuutta sekä hyödyllisyyttä. Kyseinen vastausprosentti ei siis valitettavasti riitä pitämään tutkimustuloksia yleistettävänä.

Vastausprosentista johtuen tutkimuksen reliabiliteetti ei siis ole kovin luotettava tulosten toistettavuuden näkökulmasta. Tutkimuksen toistaminen voisi aiheuttaa erilaisia tuloksia toisessa otannassa saman suuruisella vastausprosentilla. Tutkimuksen tulokset heijastelevat suurten linjojen osalta teoreettista viitekehystä, mutta asioita olisi voinut mitata vielä tarkemmin, jotta tutkimustulokset olisivat yksityiskohtaisempia.

Kyselyn katoa ei pystyne perustelemaan itse kyselylomakkeen kysymysten ja niiden asetelun kulmasta, sillä jokainen kyselylomakkeeseen vieneen linkin avannut osallistui kyselyyn yhtä lukuun ottamatta. Kyselyn katoa puolestaan voi mahdollisesti selittää se, ettei otoksen edustaja pitänyt kyselytutkimusta itselleen tärkeänä tai kiinnostavana. Lisäksi on mahdollista, ettei nuori välttämättä kokenut yrittäjyyttä aiheena itselleen ajankohtaiseksi.

Kyselyn saatetekstillä on luonnollisesti vaikutusta vastausalttiuteen. Tämän kyselyn saate esittelee tutkimuksen tarkoituksen lyhyesti ja ytimekkäästi. Se voi olla positiivinen seikka, mutta voi myös mahdollista, että osa potentiaalisista vastaajista olisi toivonut tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa kuvausta ja selitystä kyselyn toteuttamiselle. Saatetekstissä olisi voinut ehdottomasti mainita ainakin sen, että vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja anonyymisti. Mikäli saateteksti ei onnistunut herättämään nuoren kiinnostusta tai nuori ei ole kokenut aiheita tärkeäksi, on nuori loogisesti jättänyt osallistumatta tutkimukseen.

Tutkimuksen tulokset heijastelevat kuitenkin pääpiirteittäin tämän työn teoreettista viitekehystä ja työssä esiteltyjä aiempia tutkimustuloksia aiheeseen liittyen. Kyselyn tarkka kohdentaminen luo luotettavuutta nimenomaisen ikäryhmän vastauksiin. Mikäli tutkimus olisi kohdennettu koskemaan nuoria, tämän työn käsitteen mukaisesti 18-24 vuotiaita, vastaukset olisivat todennäköisesti jakautuneet eri ikäryhmiin, mutta niitä olisi voinut tullut niukasti aina tiettyä ikäryhmää kohden. Kyseisen vastaajien ikähaarukan tutkimustulokset olisivat tuolloin myös mahdollisesti kaivanneet entistä kriittisempää tarkastelua luotettavuuden ja etenkin yleistettävyyden näkökulmasta.

Lisäksi sitä, että vastaajat vastasivat kaikkiin kysymyksiin, voidaan pitää positiivisena seikkana luotettavuuden kannalta. Kyselyn vastauksissa ei ilmennyt lainkaan puutteellista tietoa, sillä vaillinaisia vastauksia ei ollut johtuen jokaisen kysymyksen asettamisesta pakolliseksi. Tämä oli myös riskitekijä, sillä vastaaja voi turhautua siihen, että jokaiseen kysymykseen on annettava vastaus. Tämän tutkimuksen kohdalla lukuun ottamatta yhtä kukaan ei kuitenkaan jättänyt kyselyä kesken.

5 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Työn tutkimusongelmaa selvittäviin tutkimuskysymyksiin on etsitty vastauksia teoreettisen viitekehyksen ja kyselytutkimuksen avulla. Tarkoituksena oli tutkimusongelman mukaisesti selvittää, ovatko nuoret kiinnostuneita yrittäjyydestä ja minkälainen merkitys yhteiskunnallisilla tekijöillä voi olla nuorten suhtautumiseen yrittäjyydestä.

Palkkatyö koetaan edelleen niin teoreettisen viitekehyksen kuin kyselytutkimuksenkin perusteella todennäköiseksi työllistymisen muodoksi. Tämä voi osittain johtua siitä, että yrittäjyyteen liittyvät riskit tiedostetaan, mutta ne koetaan liian suureksi uhaksi. Vaikka nuoret vaikuttavat teoreettisen viitekehyksen tutkimusten mukaan arvostavan enemmän työn sisällöllistä mielekkyyttä kuin esimerkiksi korkeaa elintasoja, saatetaan yrittäjyyteen liittyvät tekijät, kuten alhainen tulotaso kokea epätoivottavaksi vaihtoehdoksi.

Nuoret vaikuttavat olevan kuitenkin kiinnostuneita yrittäjyydestä niin teoreettisen viitekehyksen, kuin kyselytutkimuksenkin perusteella. Teoreettisen viitekehyksen yhteydessä esiteltyjen tutkimusten mukaan kiinnostus yrittäjyyteen on kasvanut nuorten keskuudessa. Tätä voidaankin pitää erittäin positiivisena sen kannalta, että yhteiskunta tarvitsee sekä uusia, että toimivia yrityksiä jatkavia yrittäjiä. Nuorten keskuudessa vaikuttaisikin olevan potentiaalia tämän tarpeen täyttämiseksi.

Yrittäjiksi ryhtyviä nuoria ei kuitenkaan vielä vaikuttaisi olevan saman suuntaisessa suhteessa tilastollisesti kasvaneeseen kiinnostukseen verrattuna. Nykynuorten positiivinen asennoituminen ja kasvanut kiinnostuminen yrittäjyydestä saattaakin ilmetä yrittäjyytenä tilastoissa hieman viiveellä vuosien päästä. Työssä käsiteltyjen osa-alueiden perusteella vaikuttaa siltä, että konkreettisiin yrittäjyyttä edistäviin toimiin keskittyminen on ehdottoman tärkeää, jotta kasvanut kiinnostus olisi mahdollista valjastaa tehokkaammin yrittäjyydeksi.

Sekä teoreettisen viitekehyksen että kyselytutkimuksen perusteella osa nuorista kokee yhteiskunnan asettavan byrokraattiset puitteet yritystoiminnalle. Lisäksi osa ei koe yhteiskunnallista ilmapiiriä kannustavaksi. Yrityskulttuurin henki saatetaan kokea voimakkaasti onnistumista edellyttäväksi, joten epäonnistumisen pelko voidaan kokea korkeana. Etenkin media voisi nostaa nuorten yrittäjien tarinoita pinnalle, jotta samaistuminen olisi helpompaa.

Byrokraattiseksi koettuja rakenteita voisi tarkastella yhteiskunnan kannalta - sellaisten rakenteiden purkamista tai helpottamista, jotka eivät ole toiminnan kannalta välttämättömiä,

voisi arvioida. Turhien rakenteiden ja säännösten purkaminen saattaisi edistää yrittäjäksi ryhtymistä niin nuorten, kuin muidenkin potentiaalisten yrittäjien keskuudessa. Esimerkiksi yrittäjyyteen liittyvien kokeilujen helpottaminen voisi edistää yrittäjyyttä Suomessa ikäluokasta riippumatta. Koska kiinnostus yrittäjyyteen vaikuttaa olevan korkealla, myös opinnoissa voisi mahdollisesti keskittyä etenkin byrokraattisten tekijöiden avaamiseen, jotka useat nuoret vaikuttavat kokevan epäselviksi.

Yrittäjyyteen liittyviä opintoja arvostetaan ja ne koetaan tärkeiksi niin teoreettisen viitekehysten, kuin kyselytutkimuksenkin perusteella. Näiden opintojen kehittämistä voidaan siis pitää erittäin tärkeänä. Kehitystyön on tärkeää tapahtua paikkakunnasta riippumatta valtakunnallisella tasolla, jotta kaikilla opinnoista kiinnostuneilla nuorilla on mahdollista saada yrittäjyyteen liittyviä tietoja ja taitoja tasa-arvoisesti.

Opinnoissa voisikin olla tärkeää korostaa sitä, ettei yrittäjänä alkuun pääsemisessä välttämättä vaadita kohtuullisen suuria panostuksia. Eteneminen niin pienin pääomapanoksilla, kuin vähäisen riskialttiin sitoutumisenkin kannalta voi olla mahdollista yritysmuodosta riippuen.

Lisäksi monipuolinen valtakunnalliselle tasolle ulottuva yrittäjyyskasvatus voisi osaltaan auttaa elinkeinoelämän elinvoimaisuuden edistämisessä myös paikkakunnilla, joissa monet työpaikat ovat kadonneet tai katoamassa. Monilla suomalaisilla yrityksillä on edessään omistajanvaihdos. Ellei yritystoiminnan jatkajia tai ostajia löydy, toimivat yritykset saattavat joutua lopettamaan liiketoimintansa. Uudet yrittäjät ja yritystoiminta ovat Suomen elinkeinoelämän kannalta erittäin tärkeitä.

6 Opinnäytetyön prosessin ja oman oppimisen arviointi

Tämän opinnäytetyön suunnittelu alkoi elokuussa 2017. Aiheen valinnan ja rajausten selkeytymisen jälkeen alkoi teoreettisen viitekehyksen työstäminen ja kokoaminen. Teoriaosuuden kirjoittamisen ja jäsentelyn jälkeen hahmottelin työn toteutumisen kannalta asianmukaiset määrällisessä kyselytutkimuksessa käytettävät kysymykset.

Sain koottua kyselytutkimuksen kysymykset työn tutkimusongelmaa selvittäviksi, mutta olisin voinut keskittyä vielä tarkemmin kysymysten suunnitteluun niin, että tutkimus olisi tuottanut yksityiskohtaisempaa informaatiota ja yhtäläisyyksiä teoriaosuuteen. Lisäksi teoreettisen viitekehyksen sisällön tarkempi rajaaminen sekä tiivistäminen olisivat voineet olla asianmukaisia muutoksia.

Opinnäytetyön työstämisen loppuvaiheessa ilmeni ilokseni uutisointia mm. yhteiskunnan suunnittelemista toimista yrittäjyyden ja etenkin nuorten yrittäjyyden edistämiseksi. Nostin työhön esille muun muassa Työ- ja elinkeinoministeriön tiedotteen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017), jossa kerrotaan hallituksen haluavan panostaa nuorten yrittäjyyskasvatukseen sekä edistää ja helpottaa yrittäjien toiminnan puitteita.

Työ valmistui aikataulun mukaisesti marraskuun alussa 2017. Opinnäytetyöprosessi on ollut oman oppimiseni kannalta antoisa kokemus. Koko prosessin suunnittelu ja toteuttaminen kaikkine vaiheineen on kartuttanut useita hyödyllisiä taitoja. Laajan kokonaisuuden hallitseminen on vahvistanut organisointi- ja priorisointitaitojani. Lisäksi oman työn jatkuva arviointi on opettanut kriittistä tarkastelukykä. Opin myös käsittelemästäni aiheesta, eli yrittäjyydestä ilmiönä Suomessa.

Prosessin työstämiseen paneutuminen opetti tieteellisen tekstin kirjoittamista, mutta myös omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista tieteellisen tutkimuksen parissa. Koin kyselytutkimuksen toteuttamisen mielenkiintoiseksi. Kyselytutkimuksen toteuttamisen ansiosta opin täysin uusia asioita, joita on tärkeää huomioida kyselytutkimusta laatiessa. Lisäksi itseä kiinnostava aihealue sekä itse laaditun työvaiheittaisen aikataulun asettaminen veivät työtä jatkuvan määrätietoisesti eteenpäin.

Lähteet

Alatalo, J., Mähönen, E. & Räisänen, H. 2017. Nuorten ja nuorten aikuisten työelämä ja sen ulkopuolisuus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki. Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79182/nuorten%20ty%c3%b6el%c3%a4m%c3%a4%20ja%20sen%20ulkopuolisuus%202017.pdf?sequence=1>. Luettu: 4.10.2017.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2014a. Lisää yrittäjiä ammattikorkeasta. Luettavissa: <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2014/06/18/lisaa-yrittajia-ammattikorkeasta>. Luettu: 14.10.2017.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2014b. Yrittäjyys ja vaikuttaminen kiinnostavat nuoria. Luettavissa: <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2014/12/05/yrittajyys-ja-vaikuttaminen-kiinnostavat-nuoria>. Luettu: 6.10.2017.

Haanpää, L. & Tuppurainen, S. 2012. Nuoret yrittävät. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 122. Helsinki.

Huovinen, J. 21.11.2016. Jari Huovinen bloggaa: Yrittäjyyskulttuurin vallankumous on täällä. Luettavissa: <https://ek.fi/blogi/2016/11/21/jari-huovinen-bloggaa-yrittajyyskulttuurin-vallankumous-on-taalla>. Luettu: 13.10.2017.

Jokilampi, J. 27.9.2017. Yrittäjien uusi sukupolvi uskoo yhdessä tekemisen voimaan. Luettavissa: <https://y-studio.fi/yrittajien-uusi-sukupolvi-uskoo-yhdessa-tekemisen-voimaan>. Luettu: 13.10.2017.

Järvensivu A., Nikkanen R. & Syrjä S. 2014. Työelämän sukupolvet ja muutoksissa pärjäämisen strategiat. Tampere University Press. Tampere.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202.

Kasvio, A. & Tjäder, J. 2007. Työ murroksessa. Artikkelikokoelma. Työterveyslaitos. Helsinki.

Komonen, P. Sekava nuoruus. 2017. Taloudellinen tiedotustoimisto TAT. Helsinki. Luettavissa: https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2017/01/TAT_sekava_nuoruus_pamfletti.pdf. Luettu: 12.10.2017.

Lehtonen, S., Nieminen, T., Simola, L. & Vainio, J. Valtakunnallinen YES ry. Yrittäjyyskasvatuksen työkirja. Luettavissa: https://www.opetin.fi/wp-content/uploads/YES_Yrittajyyskasvatuksen_tyokirja_16x16_aukeamat.pdf. Luettu: 9.10.2017.

Löyskä, M. 22.4.2016. Liike-elämän sivistystä lukioihin. Talousguru kesätöissä. Luettavissa: <https://ek.fi/blogi/2016/04/22/liike-elaman-sivistysta-lukioihin>. Luettu: 6.10.2017.

Nuoret Yrittäjät 2017. Nuorten yrittäjyysaikomukset ja -asenteet. Luettavissa: https://www.nuoretyrittajat.fi/sites/nuoretyrittajat.fi/files/wysiwyg-media/nuorten_yrittajyysaikomukset_ja_-asenteet.pdf. Luettu: 2.11.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto 2017. Nuorisobarometri 2016. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja. Luettavissa: https://tietoanurista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf. Luettu: 31.10.2017.

Pärnänen, A. & Sutela, H. 2014. Itsensä työllistäjät Suomessa 2013. Tilastokeskus. Helsinki. Luettavissa: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yits_201400_2014_12305_net.pdf. Luettu: 5.10.2017.

Saxberg, M. 27.2.2017. Suomalainen yrityskulttuuri on laitettava remonttiin. Luettavissa: <http://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitus/Suomalainen-yrityskulttuuri-on-laitettava-remonttiin/351733>. Luettu: 14.10.2017.

Siltala, J. 2013. Nuoriso – mainettaan parempi?. WSOY. Helsinki.

Siltala, J. 2007. Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Otava. Helsinki.

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2017. Työllisyys ja työttömyys vuonna 2016. Tilastokeskus. Helsinki. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/tyti/2016/13/tyti_2016_13_2017-04-12_kat_002_fi.html. Luettu: 2.11.2017.

Suomen Yrittäjät 2015. Nuorisoyrittäjyys Euroopassa ja Suomessa. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/nuorisoyrittajyys.pdf>. Luettu: 5.10.2017.

Suomen Yrittäjät 2017a. Suomen Yrittäjät tyytyväinen lukiouudistukseen: "Tärkeä viesti kaikille kouluille". Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/565630-suomen-yrittajat-tyytyvainen-lukiouudistukseen-tarkea-viesti-kaikille-kouluille>. Luettu: 31.10.2017.

Suomen Yrittäjät 2017b. Yrittäjyys Suomessa. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>. Luettu: 2.11.2017.

Sutinen, R., Tenhunen-Ruotsalainen, L. & Vilenius V. Kun koulu loppuu 2016. Taloudellinen tiedotustoimisto. Luettavissa: <https://www.tat.fi/materiaalipankki/nuorten-unelmia-julkaisu>. Luettu: 9.10.2017.

Tapscott, D. 2010. Syntynyt digiaikaan. WSOYpro Oy. Jyväskylä.

Tienari, J. & Piekkari, R. 2011. Z ja epäjohtaminen. Talentum. Helsinki.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2017. Työolobarometri 2016. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 34/2017. Helsinki. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80549/TEMrap_34_2017_verkojulkaisu.pdf?sequence=1. Luettu: 3.10.2017.

Tiimiakatemia 2017. Luettavissa: <http://tiimiakatemia.fi/hakijoille>. Luettu: 31.10.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Ministerit Lintilä ja Lindström Yrittäjän päivänä: Tarvitsemme lisää nuoria yrittäjiä. Luettavissa: http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministerit-lintila-ja-lindstrom-yrittajan-paivana-tarvitsemme-lisaa-nuoria-yrittajia. Luettu: 9.10.2017.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Kysely nuorten suhtautumisesta yrittäjyyteen

Tervetuloa vastaamaan nuorten yrittäjyyttä koskevaan kyselyyn.

Kysely on osa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijan opinnäytetyötä, joka käsittelee nuorten suhtautumista yrittäjyyteen ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan Ticketmaster Suomen 15 euron arvoinen lahjakortti.

Kiitos osallistumisestasi!

1. Ikä *

2. Sukupuoli *

- Nainen
 Mies

3.

Tarjoaako oppilaitoksesi yrittäjyyteen liittyviä* opintoja?

*

(* täällä tarkoitetaan esimerkiksi joko pakollisia tai vapaavalintaisia kursseja tai niiden osia, projekteja, työelämäliitännäisiä teemapäiviä ja -tapahtumia tai yritysvierailuja)

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

4. Kuinka tärkeinä pidät yrittäjyyteen liittyviä opintoja tulevaisuutesi kannalta? *

- Ei lainkaan tärkeää Jonkin verran tärkeää Tärkeää Erittäin tärkeää

5. Toimiiko tai onko perheenjäsenesi tai lähisukulaisesi toiminut yrittäjänä? *

- Kyllä
 Ei

6. Mikä tai mitkä seuraavista vaihtoehdoista pitävät kohdallasi paikkansa? Voit valita useita. *

- Olen mukana yritystoiminnassa tai minulla on oma yritys
 Mielestäni yrittäjyys on kiinnostava vaihtoehto
 Aion ryhtyä yrittäjäksi opintojeni jälkeen
 En pidä yrittäjyyttä lainkaan kiinnostavana vaihtoehtona

7. Kuinka tärkeäksi koet vapaa-aikasi? *

- Ei lainkaan tärkeää Jonkin verran tärkeää Tärkeää Erittäin tärkeää

8. Kuinka tärkeäksi arvioit sen, että tuleva työsi on sisällöllisesti mielekästä? *

- Ei lainkaan tärkeää Jonkin verran tärkeää Tärkeää Erittäin tärkeää

9. Koetko, että yhteiskunnallinen ilmapiiri Suomessa kannustaa yrittäjyyteen? *

- Kyllä
 Ei

10. Kuinka todennäköisenä pidät tulevaisuudessa työllistymistäsi vakinaiseen palkkatyöhön? *

- Ei lainkaan todennäköistä Jonkin verran todennäköistä Todennäköistä Erittäin todennäköistä

11. Kuinka todennäköisenä pidät tulevaisuudessa itsesi työllistämistä yrittäjänä? *

- Ei lainkaan todennäköistä Jonkin verran todennäköistä Todennäköistä Erittäin todennäköistä

12. Mikäli haluat osallistua Ticketmaster Suomen 15 euron arvoisen lahjakortin arvontaan, jätäthän nimesi ja sähköpostiosoitteesi.

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti